॥ ज्योतिर्मय ॥

Online Journal of Literature.... साहित्याचे विद्यापीठ

❑ पुणे ❑ वर्ष २ रे ❑ अंक २०५ वा ❑ भारतीय सौर दिनांक १२ आश्विन शके १९४८, रविवार दि.०४ ऑक्टोंबर २०२६ ❑ पाने ६ ❑ मूल्य:निशुल्क (खासगी वितरणासाठी)

विशेष लेख...

सूतकात कुंकवाचा/ ,टिकलीचा विटाळ: एका अनिष्ट प्रथेचे वास्तव

– प्रा डॉ सुधीर अग्रवाल

ज्योतिर्मय साहित्य

भारतीय संस्कृतीत कुंकू हे सौभाग्य, पावित्र्य आणि मांगल्याचे प्रतीक मानले जाते. परंतु, काही जुनाट आणि अघोरी रूढींमुळे याच कुंकवाला विशिष्ट कालखंडात (जसे की मासिक पाळी किंवा सूतक) विटाळ किंवा अपवित्र मानून स्त्रियांना दुय्यम वागणूक दिली जाते.कुंकवाचा विटाळ ही आपल्या समाजातील एक अत्यंत संवेदनशील, जुनी आणि स्त्रियांच्या हक्कांवर गदा आणणारी एक अनिष्ट सामाजिक प्रथा आहे.

सूतकातील टिकली आणि त्याभोवती असणाऱ्या प्रथा हा भारतीय समाजात, विशेषतः महिलांच्या मानसिक आरोग्याच्या दृष्टीने, अत्यंत संवेदनशील आणि महत्त्वाचा विषय आहे. सूतक काळात स्त्रियांना टिकली (कुंकू) लावण्यास मनाई करणे किंवा तशी सक्ती करणे हे अनेकदा परंपरेच्या नावाखाली तिचे मानसिक खच्चीकरण करणारे ठरते.

हिंदू परंपरेनुसार घरात एखाद्या जवळच्या नातेवाईकाचा मृत्यू झाल्यास, सुतक (किंवा विटाळ) असेपर्यंत कुटुंबातील विवाहित स्त्रियांनी कपाळावर कुंकू किंवा टिकली लावू नये असा नियम पाळला जातो.महाराष्ट्र आणि इतर अनेक भागांतील संस्कृतीत कुटुंबातील एखाद्या व्यक्तीच्या मृत्यूनंतर विटाळ (सुतक) असेपर्यंत घरातील विवाहित स्त्रिया कपाळावर कुंकू किंवा टिकली लावत नाही.

जुन्या काळात सुतकाचे १२ ते १३ दिवस हे पूर्णपणे शोकाचे मानले जात असत. कुंकू किंवा टिकली हे सौभाग्य आणि आनंदाचे प्रतीक मानले जाते. त्यामुळे तीव्र दुःखाच्या काळात शृंगार किंवा आनंदाच्या गोष्टींपासून दूर राहून मृत व्यक्तीबद्दल आदर व शोक व्यक्त करण्यासाठी ही प्रथा सुरू झाली. विटाळ/सुतक नियम:या काळात धार्मिक व मंगल कार्ये वर्ज्य मानली जातात, त्यामुळे कपाळाला टिळा किंवा कुंकू लावणे बंद केले जाते.

मृत्यूमुळे संपूर्ण कुटुंबाला अशौच म्हणजेच तात्पुरते धार्मिक विटाळ लागते. या काळात देवांची पूजा करणे, मंदिरात जाणे किंवा कपाळाला टिळा/कुंकू लावणे अशुभ मानले जाते. कपाळावरील कुंकू हे केवळ सौभाग्याचेच नाही, तर घरात येणाऱ्या सकारात्मक ऊर्जेचे आणि मांगल्याचे प्रतीक आहे. सुतकात मांगल्याचे वातावरण नसल्यामुळे ते लावले जात नाही.

सुतकाचे नियम सर्वांसाठी सारखेच

हा नियम केवळ स्त्रियांनाच लागू असतो असे नाही. सुतकाच्या काळात पुरुषांनाही कपाळावर टिळा किंवा भस्म लावण्यास बंदी असते. तसेच, कुटुंबातील सर्व सदस्यांनी नवीन कपडे घालणे, केस-दाढी कापणे किंवा गोड अन्न खाणे टाळायचे असते. म्हणजेच, हा नियम केवळ स्त्री-पुरुष असा भेद न करता संपूर्ण कुटुंबाच्या शोकाचाराचा एक भाग आहे.

महाराष्ट्रील काही भागात आजही या प्रथेचे पालन केले जात आहे महाराष्ट्रातील मराठवाडा, औरंगाबाद, पश्चिम महाराष्ट्र विदर्भात देखील ही प्रथा पाडली जाते.

घरात एखाद्या व्यक्तीच्या निधनानंतर कुटुंबातील विवाहित स्त्रियांनी सूतक (किंवा विटाळ/अशौच) संपेपर्यंत कपाळावर कुंकू किंवा टिकली न लावणे ही प्रथा अनेक समाजांत परंपरेने पाळली जाते, परंतु आधुनिक विचारसरणीनुसार याला एका अनिष्ट किंवा जाचक प्रथेच्या रूपात पाहिले जात आहे.आजच्या आधुनिक आणि पुरोगामी समाजात या प्रथेकडे पाहण्याचे दृष्टिकोन बदलत आहेत.

घरात एखाद्याच्या मृत्यूमुळे विटाळ (सूतक) संपेपर्यंत विवाहित स्त्रियांनी कपाळावर कुंकू किंवा टिकली न लावणे ही खरोखरच एक अनिष्ट आणि कालबाह्य प्रथा आहे.अनेक प्रगतशील विचारवंत, समाजसुधारक आणि आजची तरुण पिढी या प्रथेला अंधश्रद्धा आणि महिलांवर विनाकारण लादलेले बंधन मानते.

विज्ञानाच्या युगात विटाळ किंवा सूतक या संकल्पनांना कोणतेही वैज्ञानिक आधार नाहीत. केवळ एका जुन्या रूढीचा भाग म्हणून महिलांना सौभाग्यदर्शक गोष्टींपासून वंचित ठेवणे चुकीचे आहे.

अनेक विद्वानांच्या मते, मुख्य हिंदू धर्मग्रंथांमध्ये किंवा वेदांमध्ये मृत्यूच्या काळात महिलांनी कुंकू लावू नये, असा कोणताही सक्तीचा नियम नाही. या केवळ स्थानिक पातळीवर तयार झालेल्या रूढी-परंपरा आहेत.

घरात सूतक असताना पुरुषांच्या वेषभूषेवर किंवा त्यांच्या पुरुषत्वाच्या/लग्नाच्या प्रतीकांवर (उदा. अंगठी) असे कोणतेही बंधन नसते. मात्र, स्त्रियांना त्यांच्या सौभाग्याचे प्रतीक (कुंकू) लावण्यापासून रोखले जाते, ज्यामुळे हा भेदभाव वाटतो.

मानसिक क्लेश: एखाद्या प्रिय व्यक्तीच्या जाण्याने स्त्री आधीच दुःखात असते. अशा वेळी तिला कपाळ रिकामे ठेवण्यास भाग पाडणे तिच्यासाठी अधिक क्लेशदायक ठरू शकते, विशेषतः ग्रामीण भागात जिथे कपाळावर कुंकू नसणे हे अमंगल मानले जाते.

आजच्या बदलत्या काळात अनेक कुटुंबे या प्रथा मागे टाकत आहेत. कुंकू किंवा टिकली लावणे हा पूर्णपणे त्या स्त्रीचा वैयक्तिक अधिकार आणि भावनांचा प्रश्न आहे. जर एखाद्या स्त्रीला सूतकातही टिकली लावल्याने मानसिक आधार मिळत असेल, तर जुन्या रूढी बाजूला ठेवून तिला तसे करू दिले पाहिजे. अनेक पुरोगामी विचारांच्या कुटुंबांमध्ये आता अशा जाचक प्रथा पाळल्या जात नाहीत.

धार्मिक परंपरेनुसार याला शोकाचे प्रतीक मानले गेले असले, तरी विज्ञानाच्या आणि समानतेच्या युगात केवळ स्त्रियांवरच अशा प्रकारची बंधने लादणे अयोग्य मानले जाते. त्यामुळे अनेकांच्या मते ही एक अनिष्ट प्रथा असून, ती बदलणे किंवा स्त्रीला तिच्या इच्छेनुसार वागण्याचे स्वातंत्र्य देणे गरजेचे आहे.

पतीच्या निधनानंतर स्त्रीला विटाळ मानणारे समाज नियम, पत्नीच्या निधनानंतर पुरुषाला मात्र लगेच दुसरे लग्न करण्याची मुभा देतात. हा दुटप्पीपणा या प्रथेमागील पुरुषप्रधान आणि विषम मानसिकता दर्शवतो.या प्रथेच्या मुळशी

अंधश्रद्धा आणि भीती दडलेली आहे. देवाचा कोप होईल किंवा कुटुंबावर संकट येईल, अशी खोटी भीती दाखवून ही प्रथा परंपरेच्या नावाखाली जिवंत ठेवली गेली आहे.

खरं तर कुंकू हे सौभाग्य किंवा मांगल्याचे प्रतीक मानले जाते, पण त्याच्या नावाखाली एखाद्या स्त्रीला अपवित्र ठरवणे हा मांगल्याचा अपमान आहे. स्त्री ही विटाळ नसून ती जीवन निर्माण करणारी शक्ती आहे. ही अनिष्ट प्रथा नष्ट करून स्त्रियांना सन्मानाचे आयुष्य देणे हेच खऱ्या प्रगत समाजाचे लक्षण ठरेल.

बदलाची गरज:

एखाद्या व्यक्तीच्या निधनाचे दुःख हे मनात असते, कपाळावर टिकली लावण्याने किंवा न लावण्याने ते कमी-जास्त होत नाही, हे समाजाने समजून घेणे गरजेचे आहे.

सूतक काळात टिकली लावायची की नाही, हा पूर्णपणे त्या स्त्रीचा वैयक्तिक निर्णय असायला हवा. तिच्यावर कोणताही कौटुंबिक किंवा सामाजिक दबाव आणला जाऊ नये.

आज अनेक कुटुंबे या जुनाट विचारांमधून बाहेर पडत आहेत आणि दुःखद प्रसंगीही स्त्रीच्या मानसिक आरोग्याला आणि तिच्या भावनांना प्राधान्य देत आहेत.

गायिकांनी गायनासोबत लेखन, वाचनातूनही व्यक्तिमत्त्व समृद्ध करावे-शिरीष चिटणीस

'मिळून साऱ्याजणी'च्या लेडीज स्पेशल गीतसंध्येत हिंदी-मराठी गीतांचा सुरेल नजराणा; महिला कलाकारांना व्यासपीठ देण्याचा स्तुत्य उपक्रम

ज्योतिर्मय साहित्य

सातारा - गायिकांनी केवळ इतरांची गाणी सादर करण्यापुरते स्वतःला मर्यादित न ठेवता, स्वतःच्या कविता लिहाव्यात, लेखन करावे तसेच सातत्याने वाचनाची सवय जोपासून आपल्या विचारांना आणि व्यक्तिमत्त्वाला व्यापकता द्यावी. लेखन व वाचनातून आत्मविश्वास वाढतो आणि कलाकार म्हणून स्वतःची स्वतंत्र ओळख निर्माण करता येते, असे प्रतिपादन दीपलक्ष्मी नागरी सहकारी पतसंस्थेचे संस्थापक चेअरमन शिरीष चिटणीस यांनी केले.

दीपलक्ष्मी नागरी सहकारी पतसंस्था मर्यादित, सातारा यांच्या वतीने 'मिळून साऱ्याजणी भाग दुसरा' या लेडीज स्पेशल कार्यक्रमांतर्गत 'दिल जो ना कह सका' या संकल्पनेवर आधारित हिंदी-मराठी गीतांचा सुरेल नजराणा दीपलक्ष्मी सांस्कृतिक हॉल, येथे रंगला. मंगळवार, २९ सप्टेंबर २०२६ रोजी सायंकाळी साडेपाच वाजता झालेल्या या कार्यक्रमात महिला गायिकांनी आपल्या मधुर स्वरांनी रसिकांना मंत्रमुग्ध केले.

यावेळी प्रमुख पाहुणे म्हणून शिरीष चिटणीस, विजय साबळे व हृदयनाथ गायकवाड उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे निवेदन सारिका घोरपडे यांनी केले. मंजुश्री जावळे, स्नेहल चिंचणे , रमिजा सय्यद, धनश्री बागडे, गीता उधाणी, रागिणी शिकलगार व ज्योत्स्ना यांनी हिंदी-मराठी गीतांचे बहारदार सादरीकरण करून कार्यक्रमात रंगत आणली.

शिरीष चिटणीस म्हणाले, लता मंगेशकर यांच्या जीवनप्रवासातून कलाकारांनी अनेक गोष्टी आत्मसात करण्यासारख्या आहेत. वयाच्या अवघ्या तेराव्या वर्षी वडिलांच्या निधनानंतर त्यांनी संपूर्ण कुटुंबाची जबाबदारी स्वीकारली. प्रतिकूल परिस्थितीतही आपल्या कलेच्या जोरावर त्यांनी मिळवलेले यश हे प्रत्येक कलाकारासाठी प्रेरणादायी आहे. चेहऱ्यावर गंभीर भाव असलेल्या लतादीदींच्या स्वभावात मात्र प्रचंड विनोदबुद्धी आणि खेळकरपणा होता. कलाकाराच्या व्यक्तिमत्त्वात हा जिवंतपणा आणि खेळकरपणा कायम असणे आवश्यक आहे, असे त्यांनी सांगितले.

महिलांसाठी स्वतंत्र व्यासपीठाचे महत्त्व अधोरेखित करताना चिटणीस म्हणाले की, केवळ महिला कलाकारांचा कार्यक्रम असल्यामुळे कलाकारांना अधिक मोकळेपणाने व्यक्त होता येते. या मोकळेपणाचा सकारात्मक परिणाम त्यांच्या सादरीकरणातील विविधता, भावभावना आणि आत्मविश्वासावर दिसून येतो. अशा कार्यक्रमांमुळे महिला

कलाकारांना एकमेकींकडून शिकण्याची तसेच आपली कला अधिक प्रभावीपणे सादर करण्याची संधी मिळते.

सूत्रसंचालनाबाबत बोलताना त्यांनी सांगितले की, सूत्रसंचालकाच्या व्यक्तिमत्त्वात आत्मविश्वास असणे अत्यंत महत्त्वाचे आहे. केवळ कार्यक्रम पुढे नेणे एवढीच सूत्रसंचालनाची भूमिका नसून, विविध माहिती योग्य पद्धतीने श्रोत्यांपर्यंत पोहोचविणे आणि स्वतःची गुणवैशिष्ट्ये लोकांसमोर मांडणे, हीदेखील सूत्रसंचालनाची कला आहे.

कलाकारांच्या प्रसिद्धी आणि मार्केटिंगच्या गरजेवरही त्यांनी भाष्य केले. अनेक कलाकारांकडे उत्तम कला आणि गुणवत्ता असूनही स्वतःची योग्य प्रसिद्धी व मार्केटिंग करता न आल्यामुळे त्यांची कला व्यापक स्तरावर पोहोचत नाही. त्यामुळे कलाकारांनी आपल्या कलेसोबतच स्वतःच्या कलेचे सादरीकरण, प्रसिद्धी आणि मार्केटिंगचे कौशल्यही आत्मसात करावे, असे आवाहन त्यांनी केले.

दरम्यान, 'मिळून साऱ्याजणी' या महिला कलाकारांच्या समूहाच्या मार्केटिंगची तसेच पुणे येथे त्यांच्या भव्य कार्यक्रमाच्या आयोजनाची जबाबदारी स्वीकारत असल्याचे चिटणीस यांनी यावेळी जाहीर केले. त्यामुळे उपस्थित महिला कलाकारांमध्ये उत्साहाचे वातावरण निर्माण झाले.

हृदयनाथ गायकवाड यांनी कार्यक्रमासाठी दीपलक्ष्मी सांस्कृतिक हॉल उपलब्ध करून दिल्याबद्दल शिरीष चिटणीस यांचे आभार मानले. २०१९ मध्ये झालेल्या पहिल्या कार्यक्रमाच्या आठवणींना उजाळा देत त्यांनी रमिजा सय्यद आणि जावळे मॅडम यांच्या संकल्पनेचे कौतुक केले. विविध संगीत समूहांमध्ये कार्यरत असलेल्या महिला गायिकांना एकाच मंचावर आणण्याचा हा उपक्रम कौतुकास्पद असून, सर्व गायिका एकाच व्यासपीठावरून आपल्या सुरांची मैफल सजविणार असल्याने रसिकांसाठी ही संगीताची अनोखी पर्वणी ठरेल, असा विश्वास त्यांनी व्यक्त केला.

रमिजा सय्यद यांनी हॉल उपलब्ध करून दिल्याबद्दल शिरीष चिटणीस यांचे आभार मानले. मिळालेले हे मैत्रीचे आणि सहकार्याचे नाते भविष्यातही असेच दृढ राहील, अशी भावना त्यांनी व्यक्त केली. चिटणीस यांनी केलेल्या सूचनेचा उल्लेख करताना त्या म्हणाल्या की, केवळ गायनावर न थांबता लेखन, कविता आणि नव्या संकल्पनांकडेही आता वळण्याचा प्रयत्न करू. गेल्या वर्षी 'मिळून साऱ्याजणी'च्या कार्यक्रमाचा पहिला भाग सादर करण्यात आला होता. यंदा त्याचा दुसरा भाग आयोजित करण्यात आला असून, हा संगीतमय प्रवास यापुढेही अखंड सुरू ठेवत रसिकांना सुरेल आनंद देत राहू, असा निर्धार त्यांनी व्यक्त केला.

श्रीयश टेक्निकल कॅम्पसमध्ये एन.आय.पी.एम. स्टुडंट चॅप्टरचे भव्य उद्घाटन

ज्योतिर्मय साहित्य

छत्रपती संभाजीनगर - श्रीयश अभियांत्रिकी महाविद्यालय तसेच श्रीयश इन्स्टिट्यूट ऑफ मॅनेजमेंट स्टडीज अँड रिसर्च येथे नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ पर्सोनेल मॅनेजमेंट (एन.आय.पी.एम.) स्टुडंट चॅप्टरचे भव्य उद्घाटन उत्साहपूर्ण वातावरणात संपन्न झाले. या कार्यक्रमास औद्योगिक व मानव संसाधन क्षेत्रातील अनेक मान्यवरांची प्रमुख उपस्थिती लाभली.

कार्यक्रमास निडेक ग्लोबल अप्लायन्सेस इंडिया लिमिटेडचे मुख्य मानव संसाधन अधिकारी श्री. अनुराग कल्याणी, लॉयल इन्फोसर्विसेसचे संस्थापक-अध्यक्ष श्री. पुनीत धिंग्रा, ग्राइंड मास्टर मशीन्स प्रायव्हेट लिमिटेडचे असिस्टंट जनरल मॅनेजर श्री. संदीप पिंपळे, गुडइयर साऊथ एशिया प्रायव्हेट लिमिटेडचे वरिष्ठ मानव संसाधन मॅनेजर श्री. प्रदीप अग्रवाल, परम ग्रुपच्या वरिष्ठ मानव संसाधन मॅनेजर श्रीमती शिल्पा गडकर, एन.आय.पी.एम. च्या सचिव डॉ. सुचित्रा मेंडके, ओएसबॉर्न लिप्पर्ट इंडिया प्रायव्हेट लिमिटेडचे एचआर अँड ॲडमिन मॅनेजर श्री. ओमप्रकाश कासनीया तसेच एआयटीजी ग्रुपचे एचआर मॅनेजर श्री. समीर करूरकर यांची उपस्थिती होती.

कार्यक्रमाची सुरुवात सरस्वती पूजनाने झाली. त्यानंतर पारंपरिक पद्धतीने दीपप्रज्वलन करून उद्घाटन करण्यात आले. उपस्थित मान्यवरांचे स्वागत केल्यानंतर एन.आय.पी.एम. स्टुडंट चॅप्टरच्या विद्यार्थी कार्यकारिणीची घोषणा करण्यात आली. स्टुडंट चॅप्टरच्या अध्यक्षा कु. साक्षी जावळे यांनी आगामी विविध उपक्रमांची माहिती देत विद्यार्थ्यांचा या उपक्रमांमध्ये सक्रिय सहभाग राहील, अशी ग्वाही दिली.

यावेळी श्रीयश प्रतिष्ठानचे केंद्रीय प्रशिक्षण व रोजगार विभागप्रमुख प्रा. अनिल पालवे यांनी एन.आय.पी.एम. च्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांना उपलब्ध

होणाऱ्या विविध करिअरच्या संधी, उद्योगविश्वाशी संपर्क आणि व्यावसायिक विकासाच्या संधींबाबत मार्गदर्शन केले.

छत्रपती संभाजीनगर एन. आय. पी. एम. शाखेचे अध्यक्ष तथा लॉयल इन्फोसर्विसेसचे संस्थापक-अध्यक्ष श्री. पुनीत धिंग्रा यांनी विद्यार्थ्यांच्या कौशल्यविकासाचे महत्त्व स्पष्ट केले. उद्योगक्षेत्रातील बदलत्या गरजा लक्षात घेता विद्यार्थ्यांनी केवळ पदवीपुरते मर्यादित न राहता विविध व्यावसायिक कौशल्ये आत्मसात करणे आवश्यक असल्याचे त्यांनी सांगितले. विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासासाठी एन. आय. पी. एम. ची भूमिका महत्त्वपूर्ण असल्याचेही त्यांनी नमूद केले.

उद्घाटन सोहळ्यानंतर ''डिग्रीसोबतच कौशल्य हस्तगत करून मिळणाऱ्या नवीन करिअर संधी'' या विषयावर विशेष परिसंवादाचे आयोजन करण्यात आले.

या परिसंवादात श्री. अनुराग कल्याणी, श्री. पुनीत धिंग्रा, श्री. प्रदीप अग्रवाल, श्रीमती शिल्पा गडकर, श्री. ओमप्रकाश कासनीया आणि श्री. समीर करूरकर यांनी पॅनेलिस्ट म्हणून सहभाग घेतला. श्री. संदीप पिंपळे यांनी परिसंवादाचे मॉडरेटर म्हणून सूत्रसंचालन केले.

परिसंवादामध्ये विद्यार्थ्यांच्या करिअर विकासाच्या दृष्टीने आवश्यक असलेल्या विविध बाबींवर सविस्तर चर्चा करण्यात आली. यामध्ये तांत्रिक ज्ञान, शिस्त, सकारात्मक दृष्टिकोन, प्रभावी संभाषण कौशल्य, कामाच्या ठिकाणी विश्वास निर्माण करण्याची क्षमता, कृत्रिम बुद्धिमत्तेचे ज्ञान, कार्यसंस्कृती, वाचनाची सवय, चिंतनशील विचारसरणी, व्यक्तिमत्त्व विकास, सुसंस्कारित वर्तन, प्रशिक्षण आणि प्रकल्पाधारित अनुभव यांसारख्या विषयांवर मान्यवरांनी मार्गदर्शन केले. विद्यार्थ्यांनी उद्योगक्षेत्राच्या बदलत्या अपेक्षा समजून घेत त्यानुसार स्वतःमध्ये आवश्यक कौशल्यांचा विकास करावा, तसेच प्रत्यक्ष अनुभव, प्रशिक्षण आणि प्रकल्पांद्वारे आपली रोजगारक्षमता वाढवावी, असा संदेश या परिसंवादातून देण्यात आला.

या कार्यक्रमास श्रीयश अभियांत्रिकी महाविद्यालयाचे अकॅडमिक डायरेक्टर डॉ. उल्हास शिऊरकर, प्राचार्य डॉ. बी.एम. पाटील, डीन अकॅडेमिक्स डॉ. पी. एम. अर्धापूरकर, विविध विभागांचे विभागप्रमुख, प्राध्यापकवृंद तसेच एम.बी.ए.चे विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

या प्रसंगी श्रीयश प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष माननीय बसवराज मंगरुळे आणि मुख्य कार्यकारी अधिकारी ब्रिगेडियर सुरेंद्र गोचके यांनी कार्यक्रमाच्या यशस्वितेसाठी शुभेच्छा दिल्या.

कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन कु. अंतरा शेजूळ आणि कु. कल्याणी कुलकर्णी यांनी केले, तर श्रीयश व्यवस्थापन संस्थेचे संचालक प्रा. साद सिद्दीकी यांनी आभार प्रदर्शन केले.

एन.आय.पी.एम. स्टुडंट चॅप्टरच्या स्थापनेमुळे श्रीयश टेक्निकल कॅम्पसमधील विद्यार्थ्यांना मानव संसाधन व्यवस्थापन, उद्योगक्षेत्र, कौशल्यविकास आणि व्यावसायिक नेटवर्किंग यांसाठी नवीन व्यासपीठ उपलब्ध झाले आहे.

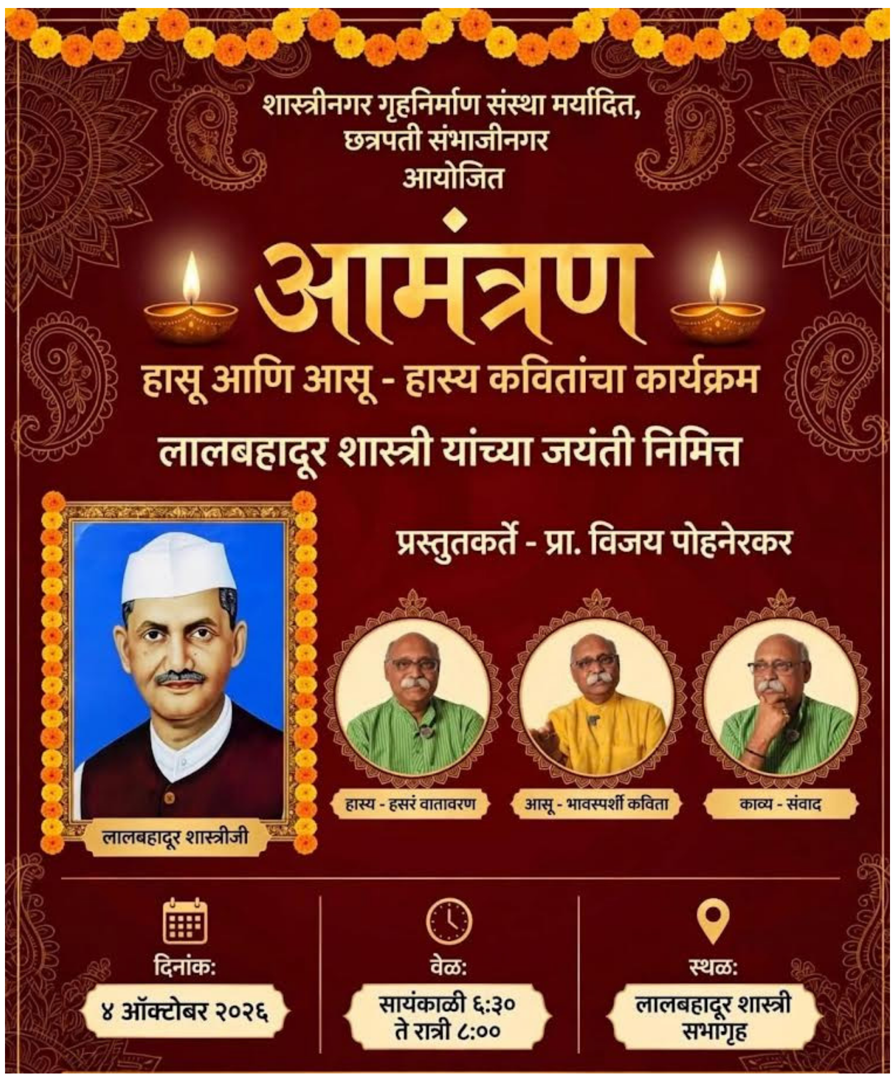

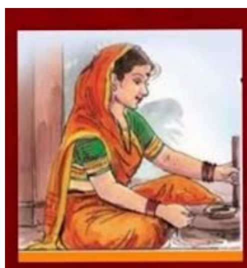

जात्यावरच्या ओव्या......

आली आली गौराई
लेकरू कडेवर साजर
थोरली मागे धाकटी
नको लागाया नगर ||८७२||

आली आली गौराई
रूप साजिरे सुंदर
डोळे भरून पाहते
माझ भरल माहेर ||८७३||

©® सौ. मनोरमा बोराडे
छत्रपती संभाजी नगर
मो. 70207 33758

मनोपनिषद अर्थात मनाचे श्लोक-भाग ७७

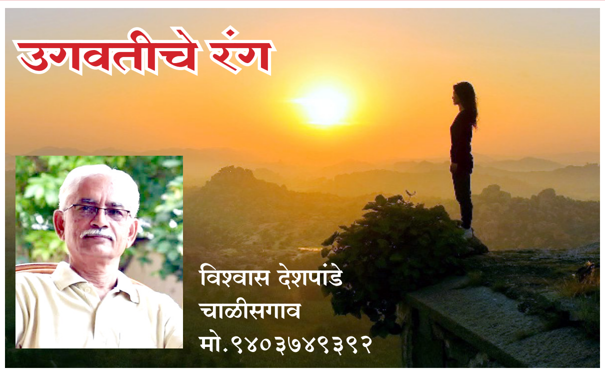

ज्योतिर्मय साहित्य

पावना भावना राघवाची ।
धरी अंतरी सोडी चिंता भवाची ।
भवाची जिवा मानवा भूलि ठेली ।
नसे वस्तूची धारणा वेर्थ गेली ।

अर्थ : हे मना श्रीरामांचे स्मरण पवित्र करणारे आहे. त्यांचे स्मरण कायम आपल्या अंतरात म्हणजे म्हणजे मनामध्ये ठेव. संसाराची चिंता सोडून दे. या संसाररूपी मायेची भूल मानवाला पडते. जी गोष्ट अस्तित्वातच नाही, अशा गोष्टीची कास धरणे व्यर्थ आहे.

(पावना - पवित्र, भावना- विश्वास/स्मरण, धरी - धारण कर, भवाची - संसाराची, भूलि - भ्रम, वेर्थ - व्यर्थ)

आधीच्या श्लोकात आपल्याला समर्थांनी देह, संसाराची व्यर्थ चिंता वाहू नका असे सांगितले. या श्लोकात ते आपल्याला हा संसार कसा नश्वर आहे ते सांगत आहेत. आपल्या मनामध्ये नेहमीच या संसाराबद्दल एक आंतरिक ओढ किंवा ममत्व असते. शिक्षण, नोकरी, विवाह, मुलेबाळे, पैसा, जमीनजुमला यातच आपल्या जीवनाचे सार्थक आहे असे आपल्याला वाटते. माणूस आयुष्यभर त्यासाठी धडपडत राहतो. परंतु या संसाराची व्यर्थता त्याला शेवटी लक्षात येते. पण त्यावेळी वेळ निघून गेलेली असते.

राघवाचे स्मरण, त्याच्यावरील दृढ श्रद्धा मनाला पवित्र करणारी आहे. कारण तो पतितांना पावन करणारा आहे. आपल्या अंतरात अनेक बऱ्या वाईट भावना, वासना ठाण मांडून असतात. परंतु भगवंताच्या नामाने वासना शुद्ध होत जाते. म्हणूनच समर्थ म्हणतात की हे मना पवित्र करणाऱ्या राघवाची श्रद्धा अंतर्यामी बाळग. त्यासाठी धरी अंतरी हे शब्द समर्थांनी वापरले आहेत. अंतर्यामी काय धारण करायचे ? तर राघवाचा विश्वास. आणि काय सोडायचे ? तर चिंता भवाची आपण संसारात असताना एवढे त्यात गुंतलेले असतो, की पुढे माझे कसे होईल, म्हातारपणी मुले मला विचारतील ना ? एक ना दोन अशा अनंत चिंता मन करीत राहते. संसाराची व्यर्थ चिंता करून उपयोग नाही. म्हणूनच ही चिंता टाकून द्यावी असे समर्थ सांगतात.

ही चिंता का टाकून द्यायची ? कारण जी गोष्ट मुळात नाहीच आहे, तिच्याबद्दल चिंता करून काय उपयोग ? मोहमायेमुळे हा संसार आपल्याला खरा वाटतो. त्याची भूल आपल्याला पडते. पण खऱ्या सत्यापासून आपण लांब जातो. वाळवंटातील तहानलेल्या माणसाला मृगजळ दृष्टीस पडते. तिथे आपल्याला नक्कीच पाणी मिळेल या आशेने तो त्याच्या शोधात पुढे पुढे जात राहतो. शेवटी त्याला लक्षात येते की आपल्याला जे पाणी वाटले होते, ते तर केवळ मृगजळ ! मृगजळ म्हणजे भ्रम. पाणी नाही हे सत्य. त्याप्रमाणेच हा संसार ! खरा वाटतो पण अखेरीस त्याची व्यर्थता लक्षात येते. खरी वस्तू एकच. ती म्हणजे भगवंताचे नाम. ते नाम पवित्र करणारे आहे. सत्याची जाणीव करून देणारे आहे. संसाराची व्यर्थता लक्षात आणून देणारे आहे. म्हणून हे मना, असे पवित्र नाम तू हृदयात धारण कर आणि संसाराची व्यर्थ चिंता सोडून दे. जी गोष्ट मुळात नाहीच तिची चिंता करण्यात काय अर्थ ?

(क्रमशः)

|| संजय उवाच... ||

@संजय काव्या पुणे 7743918559

🌹संभ्रम
कधीही काही संभ्रम निर्माण झाल्यास आपण आपल्या मनाचे ऐकावे, आपले मन कधीही खोटे बोलत नाही. संभ्रमात मौन हा उत्तम उपाय आहे. दोन मिनिट मौन पाळा संभ्रम दूर होतील.

नामाचे सूक्ष्म स्वरूप

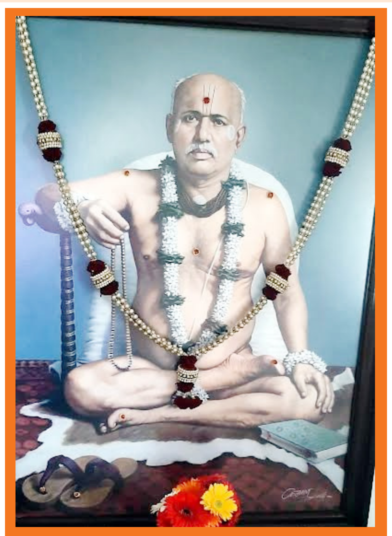

श्री ब्रह्मचैतन्य गोंदवलेकर महाराज

ज्योतिर्मय साहित्य

नुसते 'राम राम' म्हणून राम कसा भेटेल हा प्रश्न माणूस सहजच विचारतो, आणि त्याला दाखला म्हणून म्हणतो की, समजा एखादा मनुष्य 'नोकरी नोकरी' असा जप करीत खोलीत बसला, तर त्याला नोकरी मिळणे शक्य आहे का ? वरकरणी हा दाखला अगदी बेमालूम दिसतो खरा, पण थोडासा विचार केला, तर तो इथे मुळीच लागू पडत नाही, असे कळून येईल. जो दाखला द्यायचा, आणि ज्या बाबतीत तो द्यायचा, त्यांचे गुणधर्म सारखे असावे लागतात. 'रामनाम' आणि 'नोकरी' यांचे परिणाम एकमेकांविरूद्ध आहेत. 'राम राम' म्हणण्याचा शेवट रामप्राप्तीत म्हणजे स्वत:च्या विस्मरणात होत असतो; म्हणजे देहबुद्धीतून देहाच्या पलीकडे जाणे, म्हणजे स्थूलांतून सूक्ष्माच्या पलीकडे जाणे, हा 'राम राम' म्हणण्याचा परिणाम. परंतु नोकरीचा प्रकार याच्या अगदी विरुद्ध आहे. मुळात नोकरी ही कल्पना सूक्ष्म आहे. नंतर, ती मिळावी म्हणून दहाजणांचे आर्जव करायचे, त्याच्यानंतर ती देणारा भेटायचा, आणि मग आपण ती नोकरी करायची. म्हणजे नोकरी या कल्पनेतून, सूक्ष्मातून, स्थूलात जाणे हा नोकरीचा प्रकार. पण ' राम राम ' म्हणणे हा प्रकार स्थूलांतून सूक्ष्माच्याही पलीकडे जाण्याचा आहे. यावरून, नोकरीचा हा दाखला इथे लागू पडत नाही हे स्पष्ट होते. दुसरी गोष्ट म्हणजे 'नोकरी नोकरी' असा जप करून नोकरी मिळणे कठीण हे तर खरेच, पण 'राम राम' म्हणून राम मिळणे कसे सोपे, किंबहुना कसे हमखास शक्य आहे हे पहा. नोकरी म्हणजे मुळात कल्पना असून, ती प्रत्यक्षात आणण्याकरिता इतर अनेक गोष्टींची कशी जुळवाजुळव करावी लागते, हे आपण आत्ताच पाहिले. तसेच, घर बांधणे ही कल्पना; ती पुरी करून ते घर सर्व बाजूंनी सुखसोयीचे आगर व्हावे या हेतूने सर्व जिनसा पैदा करून त्यात आणून ठेवणे, म्हणजेच कल्पनेतून कृतीत येण्याचा प्रकार झाला. आता हे करणे किती कष्टाचे आणि अनिश्चीत आहे याचा अनुभव सर्वांना आहे. 'राम राम' म्हणण्याचे उद्दिष्ट, स्थूलांतून सूक्ष्माच्या पलीकडे जाणे हे आहे; म्हणजेच, अगदी सर्व बाजूंनी परिपूर्ण आणि भरलेले घर एकेक वस्तू फेकून देऊन रिकामे करण्यासारखे आहे. ही गोष्ट करण्याची इच्छा असल्यास कोणालाही सहज होण्यासारखी आहे. तेव्हा 'नोकरी नोकरी' म्हणून नोकरी मिळणे जितके कठीण, तितकेच 'राम राम' म्हणून राम मिळणे निश्चीत आहे. सबब 'राम राम' म्हणून राम कसा भेटेल अशी शंका न घेता' राम राम' जपावे.

मनाच्या सर्व दु:खाला कारण देहबुद्धी आहे. ती जायला उपाय एकच: प्रेमाने भगवंताचे नामस्मरण करावे. त्याच्या योगाने सर्व मल जाईल. नामस्मरणच रामाची गाठ घालून देईल. चित्तात तशी तळमळ मात्र पाहिजे. 'मी' पणा टाकावा आणि परमात्म्याचे होऊन राहावे.

जो नाम घेतो त्याला देहाच्या सुखदु:खाची जाणीव राहणार नाही. तो आनंदात राहील.

***

|| अध्यात्म ||

मधुकर बोरीकर, पुणे

आपले सण आपले उत्सव
पितृपक्ष

सीतेने त्यासाठी फळांपासून व्यंजन बनविले श्राद्धा साठी ऋषींना निमंत्रित केले होते प्रभू रामचंद्र श्राद्धविधी योग्य तऱ्हेने जाणत होते या श्रद्धा दरम्यान ऋषींना भोजनासाठी बसविण्यात आले सीता त्यांना वाढत होती अचानक ती तिथून निघून गेली व बाजूच्या झाडीत लपली अचानक सीतेच्या निघून जाण्याने राम आश्चर्यचकित झाले. त्यांनी स्वत: ऋषींना भोजन वाढले ते ऋषी भोजन करून श्राद्धविधी संपवून निघून गेले, तेव्हा प्रभू रामचंद्रांनी सीतेला आवाज दिला. तेव्हा सीता झाडीतून बाहेर आली. प्रभू रामाने तिला असे वाढण्याचे काम करीत असताना, अचानक निघून जाण्याचे कारण विचारले,

तेव्हा सीता म्हणाली, जेव्हा ऋषी भोजनास बसले तेव्हा, मला त्यांच्यातील एकात महाराज दशरथ दिसले. ते उत्तम वस्त्रालंकारानी युक्त होते. अन्य दोन दिव्य पुरुष ही मला दिसले ते दुसऱ्या ऋषी मध्ये दिसून आले. पण मी त्यांना ओळखत नाही. ज्या महाराज दशरथांना मी नेहमी सोन्याच्या पात्रात जेवताना पाहिले, त्यांना आज झाडाच्या पानाच्या पत्रावळीवर जेवायला देताना पाहून मला लाज वाटली. असे पत्रावळी वरील अन्न तर चक्रवर्ती सम्राट महाराज दशरथ, यांचे नोकर सुद्धा करीत नसत. याशिवाय ते मलाही नेहमी उत्तम वस्त्रात व आभूषणात पहात आले होते.

नैतिकता आणि चारित्र्याची अमीट छाप

मित्रांनो, 2 ऑक्टोबरला आपण आपल्या देशातील 2 महान व्यक्तींचे स्मरण करतो. एक महात्मा गांधीजी जे बापू किंवा राष्ट्रपिता म्हणून अमर झाले. जे अहिंसेचे पुजारी राहिले. तर दुसरे भारतरत्न लालबहादूर शास्त्री, ज्यांनी साधी राहणी, ऊच्च विचारसरणीची देण दिली! त्या दोघांनाही जयंती निमित्त विनम्र अभिवादन करणे, भारतीयांना अभिमानाचे वाटते. तसेच माजी राष्ट्रपती डॉ एपीजे
अब्दुल कलाम. प्रामाणिकता नैतिक मुल्ये आणि निर्मोही जीवन हा आदर्श पाठ या तिन्ही व्यक्तिमत्वा
त होता म्हणून त्यांनी एक अमीट छाप सर्व जनतेसाठी सोडली. कारण माणसांचा सन्मान त्याच्या बाह्य साधनावरून नाही, तर त्याच्या कर्म व चारित्र्य यावरून होतो.सर्वोच्च पदाची ताकद हातात असतानाही तिचा जराही गैरवापर न करणे व्यक्तीला महान बनविते. प्रत्येक विचार आपले व्यक्तिमत्व घडवितो. काळाच्या वालूवर जेंव्हा पाउलखुणा पुसल्या जातात तेव्हा चारित्र्यच आपली अमीट छाप असते असे काही तरी खास असते, जे ती व्यक्ती निघून गेल्यानंतरही तिचा प्रभाव टिकून असतो. असे लोक एखाद्या उद्देशासाठी आयुष्य जगतात. म्हणून त्याच्या त्याग, कर्तव्यनिष्ठा समर्पण व ध्येय यासाठी त्यांना आपण स्मरण करतो आपल्या आयुष्याचा सर्वात मोठा वारसा आपली भौतिक संपत्ती नसून ते व्यक्तिमत्व आहे,ज्याची निर्मिती आपण आपल्या आत करतो. आज एवढे पुरे व थांबतो. आपण वाचत राहा सुख दुःखाचे तरंग माणसा-माणसाचे. शुभ सकाळ शुभ दिवस आपला दिवस आनंदी जावो हिच गुरूचरणी प्रार्थना.

गुणकारी आलं (अद्रक)

ज्योतिर्मय साहित्य

आल्याचा वापर करून शरीरातील युरीक ॲसिड करू शकता कमी, जाणून घ्या सेवनाची पद्धत

आजकाल शरीरात यूरिक ॲसिड वाढणं ही एक कॉमन समस्या झाली आहे. खाण्या-पिण्याच्या चुकीच्या सवयी आणि चुकीची लाइफस्टाईल यामुळे अनेकांना ही समस्या होते. जेव्हा शरीरात यूरिक ॲसिड वाढतं तेव्हा सांधे, जॉईंट्समध्ये वेदना आणि सूज अशा समस्या होतात. जर वेळीच यावर उपचार केले नाही तर ही समस्या आणखी वाढू शकते. यूरिक ॲसिड कंट्रोल करण्यासाठी तुम्ही काही घरगुती उपायही करू शकता. जवळपास सगळ्याच किचनमध्ये मिळणारी एक गोष्टी ही समस्या दूर करू शकते. ही गोष्ट म्हणजे आलं.

यूरिक ॲसिड कमी करतं आलं

आल्याच्या चहापासून ते वेगवेगळ्या पदार्थांमध्ये समावेश केला जातो. याने पदार्थांची टेस्ट तर वाढतेच सोबच यात अनेक औषधी गुणही असतात. यातील अँटी-इन्फ्लेमेटरी आणि अँटी-ऑक्सिडेंट ने शरीरातील सूज कमी होते. तसेच आल्याने पचनक्रियाही चांगली होते. शरीरातील विषारी पदार्थ सुद्धा बाहेर निघण्यास मदत मिळते.

आलं कसं करतं काम?

आल्यामध्ये जिंजरोल्स नावाचं एक शक्तीशाली तत्व असतं, जे शरीरात यूरिक ॲसिड जमा होण्यापासून रोखतं. हे तत्व यूरिक ॲसिडचे क्रिस्टल बनण्याची प्रक्रिया हळूवार करतं. ज्यामुळे जॉईंट्समध्ये वेदना आणि सूज कमी होते. तसेच याच्या मदतीने शरीरात रक्तप्रवाह सुद्धा सुरळीत होतो. इतकंच नाही तर शरीरातील विषारी पदार्थ सुद्धा बाहेर निघतात.

आल्याचं सेवन करण्याची योग्य पद्धत

आल्याचं सेवन वेगवेगळ्या प्रकारे तुम्ही करू शकता. मात्र, याचा योग्य पद्धतीने वापर करणं गरजेचं आहे. तेच जाणून घेऊया...

आल्याचा चहा

आल्याचा चहा यूरिक ॲसिड कमी करण्यासाठी एक बेस्ट उपाय आहे. यासाठी ताज्या आल्याचे छोटे-छोटे तुकडे करा आणि ते पाण्यात उकडून घ्या. तुम्हाला हवं तर तुम्ही यात थोडं मध आणि लिंबाचा रसही टाकू शकता. याच चहाचं दिवसातून दोन वेळा सेवन करा.

आलं आणि हळदीचं मिश्रण

आलं आणि हळद दोन्हींमध्ये अँटी इन्फ्लेमेटरी गुण भरपूर असतात. या दोन्हींचं मिश्रण करून एक पेस्ट बवा आणि ही पेस्ट कोमट पाण्यात टाकून सेवन करा. याने यूरिक ॲसिड कमी करण्यास मदत मिळते.

आल्याचा रस

ताज्या आल्याचा थोडा रस काढून त्यात थोडा लिंबाचा रस टाका. हा रस सकाळी रिकाम्या पोटी सेवन करा. याने शरीर आतून डिटॉक्स होईल आणि यूरिक ॲसिडही कंट्रोल होईल.

आल्याचं तेल

आल्याचा तेलाचा सुद्धा तुम्हाला जॉईट्समधील सूज आणि वेदना कमी करण्यास करू शकता. या तेलाने जॉईंट्सवर हलक्या हाताने मालिश करा. याने ब्लड सर्कुलेशन चांगलं होतं आणि वेदनाही कमी होतात.

काय काळजी घ्या?

आल्याचं जास्त सेवन केल्याने पोटात जळजळ होऊ शकते. त्यामुळे याचं सेवन कमी प्रमाणात करा.

जर तुम्हाला आरोग्यासंबंधी एखादी गंभीर समस्या असेल तर आल्याचं सेवन करण्याआधी डॉक्टरांचा सल्ला घ्यावा.

****

संकलन -
डॉ. प्रमोद ढेरे (निसर्ग उपचार तज्ञ)
पिंपरी-चिंचवड, पुणे.
आरोग्यविषयक व्याख्याते व लेखक
संपर्क - ९२ ७१ ६६९ ६६९

प्रभातपुष्प

षटकोळी माझी

संध्याराणी जयहिंद कोल्हे {काव्यसंध्या}
कळंब जि.धाराशिव मो. 87885 91371

गीत

जीवनाचे हे गीत
आनंदाने मुखी गाताना
दुःखातही हसत रहावे
शब्दांची माला गुंफूणी
सुंदर काव्य जन्मता
छानसे गीत गावे

मनातले गीत आज
ओठी माझ्या यैता
आठवणींना उजाळा मिळतो
अर्थ या जीवनाचा
अलगत मग उकलताना
हास्याचा झरा वाहतो

नसरापूर येथील शंकरराव भेलके महाविद्यालयात गांधी जयंतीनिमित्त स्वच्छता अभियान संपन्न

ज्योतिर्मय 📖 साहित्य

नसरापूर - पुणे जिल्हा शिक्षण मंडळाच्या नसरापूर (ता. भोर, जि. पुणे) येथील शंकरराव भेलके महाविद्यालयात राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या वतीने राष्ट्रपिता महात्मा गांधी आणि माजी पंतप्रधान लाल बहादूर शास्त्री यांच्या जयंतीनिमित्त भव्य स्वच्छता अभियान उत्साहात राबविण्यात आले.

महात्मा गांधींनी देशाला दिलेला स्वच्छतेचा मंत्र आणि त्यांचे विचार कृतीत आणण्याच्या उद्देशाने महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाने या विशेष मोहिमेचे आयोजन केले होते. या अभियानांतर्गत एन.एस.एस.चे स्वयंसेवक, विद्यार्थी आणि प्राध्यापकांनी महाविद्यालय परिसर, क्रीडांगण तसेच परिसरातील विखुरलेला प्लास्टिकचा कचरा आणि सुका पालापाचोळा गोळा करून त्याची योग्य विल्हेवाट लावण्यात आली, तसेच विद्यार्थ्यांना, शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांना व प्राध्यापक यांनाप्लास्टिक मुक्तीचा संदेश देण्यात आला.

कार्यक्रमाच्या सुरुवातीला महात्मा गांधी यांच्या प्रतिमेला पुष्पहार अर्पण करून अभिवादन करण्यात आले. यावेळी महाविद्यालयाच्या प्राचार्या डॉ.शर्मिला चौधरी यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. ते आपल्या मनोगतात म्हणाल्या की, ''स्वच्छता ही केवळ २ ऑक्टोबर पुरती मर्यादित मोहीम न राहता, ती आपली दैनंदिन सवय आणि जीवनशैली बनली पाहिजे. देशातील युवा वर्गाने स्वच्छ व सुंदर भारताच्या निर्मितीसाठी नेहमी पुढाकार घ्यावा.''

या स्वच्छता अभियानाचे यशस्वी नियोजन राष्ट्रीय सेवा योजनेचे कार्यक्रम अधिकारी प्रा. डॉ. गणपत आवटे व प्रा. डॉ. दत्तात्रय घोडके यांच्या मार्गदर्शनाखाली करण्यात आले. या मोहिमेत महाविद्यालयातील प्राध्यापक डॉ. सचिन घाडगे, प्रा. माऊली कोंडे प्रा. महेश कोळपे. प्रा.वैष्णवी कोंडे प्रा. सहदेव रोडे, प्रा.भगवान गावित, प्रा. संदीप लांडगे जीवन गायकवाड प्रा. भूषण समगीर, डॉ. रोहिदास ढाकणे, शिवाजी सोनवणे सीमा देशमुख, महेश दळवी, मोहिते, अभिजीत मोरे, धनाजी माने, सुमित कांबळे व बहुसंख्य विद्यार्थी, विद्यार्थिनी, प्राध्यापक वर्ग आणि शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांनी उत्स्फूर्तपणे श्रमदान केले. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन प्रा. डॉ आवटे जी. डी यांनी केले व कार्यक्रमासाठी उपस्थित असणाऱ्यांचे आभार डॉ. दत्तात्रय घोडके यांनी मानले. कार्यक्रमाच्या शेवटी सर्व उपस्थितांनी परिसर स्वच्छ ठेवण्याची आणि इतरांना त्यासाठी प्रवृत्त करण्याची शपथ घेतली.

लय भारी प्रॉडक्ट्शन निर्मित शापित ग्रंथ लघुपट प्रदर्शित, रज्जाक शेख मुख्य भूमिकेत

ज्योतिर्मय 📖 साहित्य

श्रीरामपूर - कोकण निसर्ग सौंदर्य आणि जंगल यांचा वापर करुन शूटिंग झालेला भयपट काल रात्री मुंबईत रिलीज झाला. ग्रामीण भागातील लोककलावंत वारसा जपलेले रज्जाक शेख यांची यात प्रमुख भूमिका असून त्यांनी त्या भूमिकेला न्याय देण्याचा प्रयत्न केला आहे.मुंबईच्या लय भारी प्रॉडक्ट्शन प्रस्तूत भयपट शॉर्टफिल्म शापित ग्रंथ यात लेखिका -कथा सौ.प्रांजली काळबेंडे, दिग्दर्शक, निर्माता, संवादलेखन, पठकथा श्री. प्रमोद न सूर्यवंशी, सह दिग्दर्शक श्री.संतोष रामचंद्र जाधव, सहनिर्माता श्री.हरिश्चंद्र दळवी, मुख्य कलाकार श्री.रज्जाक शेख, सौ. स्मितादेशमुख, श्री.योगेश हरणे, उपासना किरपण, बाल कलाकार कु.समीक्षा सागर नाईक कु.आर्या शिव कोरे, सहकलाकार सौ.रेखा चंद्रकात हरियाण, श्री.शिव कोरे, श्रीराम धडे, सौ.वंदना नागणे, श्री.हरिश्चंद्र दळवी, श्री. संतोष जाधव, सौ.वसुधा नाईक, श्री.उल्हास किरपण, कला दिग्दर्शक सौ.रेखा चंद्रकात हरियाण, श्री.प्रमोद पाताडे, सिनेमेटोग्राफ श्री. निखिल हातणकर, श्री.योगेश हरणे, मेकअप सौ. रेखा चंद्रकात हरियाण, कॉस्चुम डिजाइन लय भारी टीमने केलेले असून लघुपटाला खूप प्रतिसाद मिळत आहे. रज्जाक शेख यांच्या मते ''शापित ग्रंथ'' एक थरारक आणि अविस्मरणीय अनुभव होता.''शापित ग्रंथ'' ही हॉरर शॉर्ट फिल्म रिलीज झाली आणि सर्वांच्या कामगिरीचा अभिमान वाटला. भीतीची अतिशय प्रभावी मांडणी, उत्कंठावर्धक प्रसंग आणि उत्कृष्ट दर्जाचे सादरीकरण यामुळे हा लघुपट मनाला भिडतो.

या भयपटातील प्रत्येक कलाकाराने आपल्या भूमिकेला न्याय देण्यासाठी घेतलेली मेहनत, आपलेपणा आणि समर्पण खरोखरच कौतुकास्पद आहे. पडद्यावर दिसणाऱ्या प्रत्येक प्रसंगामागे अनेक तासांची मेहनत आणि जिद्द आहे, हे यातून जाणवते.त्याचबरोबर या लघुपटासाठी ज्यांनी आपला अमूल्य वेळ दिला, आपले घर उपलब्ध करून दिले आणि संपूर्ण टीमला मनापासून सहकार्य केले, त्या प्रत्येक व्यक्तीचेही मन:पूर्वक आभार आणि कौतुक.

''शापित ग्रंथ'' हा केवळ एक हॉरर शॉर्ट फिल्म नसून, अनेकांच्या मेहनतीतून आणि प्रेमातून साकारलेला एक सुंदर प्रयत्न आहे.

या संपूर्ण टीमला पुढील वाटचालीसाठी मन:पूर्वक शुभेच्छा! लघुपटाची लिंकला https://youtu.be/vNj1qmVcTIo?si=ApenFxAAiHIWYQv2 शॉर्टफिल्म बघावी.

आप्पेपात्रातील डॉलर जिलेबी

ज्योतिर्मय 📖 साहित्य

डॉलर जिलेबी घरातली ताजी जिलेबीला स्वीट्स क्वीन म्हटले तरी वावगे ठरणार नाही. कारण ही वेडीवाकडी

गोल गोल राणी असली तरीही रंग, रूपाने चमकदार, रसरशीत, सुरेख दिसते. वरून एकदम कडक,कुरकुरीत असली तरी आतून सॉफ्ट, गोड पाक असल्यामुळे खूप

टेस्टी लागते. लग्नाकार्यात तर हिची शान काही औरच असते. पण एरवीसुद्धा छोटासा कार्यक्रम, सणवार असला तरी ही बऱ्याचदा हजेरी लावते. आता तर ती अजून सुंदर दिसावी म्हणून वरून चांदीचा वर्ख लावतात, ड्राय फ्रुट्स घालतात आणि तिला सुरेख नटवतात.त्यामुळे तिला पाहूनच कुणीही हिच्या प्रेमात पडेल. आता तर हिला हलवायाच्या, मिठाईच्या दुकानात जाऊन आणायचीसुद्धा गरज नाही. कारण घरीच आपण सहज ताजी बनवून खाऊ शकतो,कधीही! मग काय? विचार कशाला करताय? घ्या लगेंच बनवायला. .

साहित्य:

अर्धी वाटी मैदा, एक चमचा साजूक तूप,

अर्धा चमचा इनो, एक चमचा दही, एक चमचा कॉर्नफ्लोअर,

किंचित मिठ, तळण्यासाठी शक्यतो साजूक तूप किंवा रिफाईंड तेल,अर्धी ते पाऊण वाटी साखर,पाव चमचा लिंबाचा रस,५..७ वेलदोड्याची पावडर, जिलेबीचा रंग, वरून सजावटीसाठी वर्ख किंवा केशर ड्रायफ्रुट्सचे काप आवडीनुसार.

कृती:

प्रथम मैदा , कॉर्नफ्लोअर , व इनो एकत्र करून त्यात चिमूटभर मिठ मिक्स करून बारीक चाळणीने एकत्र चाळून घ्यावे. मग त्यात साजूक तूप घालून ते हातानी व्यवस्थित मिक्स करून मिक्सरच्या भांड्यात घालावे

नंतर त्यात दही घालून थोडेसे पाणी घालून व्यवस्थित फिरवून घ्यावे. मग लागेल तसे थोडे थोडे पाणी घालत भज्याच्या पिठा इतके पातळ ,सरसरीत बनवून घ्यावे. हे छान रंग बदलून हलके होईपर्यंत फिरवावे म्हणजे जिलेबी छान कुरकुरीत आणि हलकी होते आणि आतून नळी पण छान पडते. आता एकीकडे एका भांड्यात साखर घालून ती बुडेपर्यंत पाणी घालावे.हे गॅसवर ठेवून त्याचा एकतारी पाक बनवून घ्यावा.

****

सांगता येत नाही आणि सहनही होत नाही.....

तुमचे प्रॉब्लेम लपवून ठेवू नका त्यासाठी तज्ज्ञ डॉक्टरांचे मार्गदर्शन घ्या फोनवर आणि घरीबसून औषधी मिळवा.

■ ऑनलाईन औषधोपचार : आता सर्वकाही झाले आहे ऑनलाईन मग आजारपणात पण घरबसल्या औषधोपचार घ्या, कुठेही जाण्याची गरज नाही, वेळ व पैसा वाचवा 100 % खात्रीशीर इलाज,

गुप्तरोग, शारीरिक थकवा, बऱ्याच गोष्टी कोणालाही सांगण्यास लाज वाटते अशा वेळेस फक्त फोनवर तुम्ही तुमचा आजार सांगू शकता व त्यावर आयुर्वेदिक पद्धतीने हमाखास उपाय केला जाईल, पोस्टाने औषधं पाठविल्या जातील, प्रसिद्ध आयुर्वेदाचार्य डॉ. शेख ए एच, 37 वर्षाचा अनुभव, 200 पेक्षा अधिक पुरस्कार प्राप्त, 2 लाखांपेक्षा अधिक विविध लैंगिक समस्यग्रस्त रुग्णांवर यशस्वी उपचार, आतापर्यंत ५ ऑनररी डॉक्टरेटच्या पदव्या देऊन विविध संस्थांनी त्यांना सन्मानित केलेले आहे. त्यांच्या या कार्याची नोंद लंडन बुक ऑफ वर्ल्ड रेकॉर्ड, ओयासिक बुक ऑफ वर्ल्ड रेकॉर्ड, एशियन बुक ऑफ वर्ल्ड रेकॉर्ड, हुज-हू-इन एशिया रेकॉर्डस् मध्ये विक्रमी नोंद झालेली आहे.

सेक्स विषयक कोणताही प्रॉब्लेम असो फक्त एकदा फोन करा व मार्गदर्शन घ्या. व तुमचे प्रश्न सोडवा.

Dr Shaikh A H - 98606 99906

ज्येष्ठ नागरिक महासंघाच्या ''आनंद मेळावा'' विशेषांकाचे प्रकाशन उत्साहात

ज्योतिर्मय 📖 साहित्य

पुणे - पिंपरी चिंचवड ज्येष्ठ नागरिक महासंघाच्यावतीने सालाबादप्रमाणे यंदाही ''आनंद मेळावा - २०२६'' या विशेषांकाचा प्रकाशन सोहळा १ ऑक्टोबर जागतिक ज्येष्ठ नागरिक दिनी मोठ्या उत्साहात पार पडला. वल्लभनगर येथील कै. मंगलसेन बहल ज्येष्ठ नागरिक विरंगुळा केंद्र याठिकाणी झालेल्या या समारंभात वरिष्ठ पोलीस निरीक्षक सुरेखा घार्गे, पोलिस हवालदार राजाराम शेळके, स्मिता साबळे, ईशा नेत्रालयाचे संचालक जयशील नाझरे, गणेश कांबळे माधवबागचे संचालक तुषार पाटील, आदित्य बिर्ला हॉस्पिटलचे अंबादास काटकर आणि अप्रित गायकवाड या प्रमुख पाहुण्यांच्या हस्ते या विशेषांकाचे प्रकाशन करण्यात आले. ज्येष्ठ नागरिक महासंघाच्या अध्यक्षा वृषाली मरळ, कार्याध्यक्ष विजय शिनकर ,प्रवक्ते अरुण बागडे ,कोषाध्यक्ष हेमचंद्र जावळे , एकनाथ घुले , खंडू बिरदवडे, अनिल बडगुजर, उत्तरेश्वर तोडकर, अलका मोरे, सुनीता कोकाटे, विशेषांकाचे संपादक ईश्वरलाल चौधरी हे महासंघाचे पदाधिकारी व्यासपीठावर उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन विजय सिनकर यांनी केले तर एकनाथ घुले यांनी आभार मानले.

या कार्यक्रमाला लेखक, विचारवंत वाचक आणि ज्येष्ठ नागरिक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

महावस्त्र नात्यांचं : महावस्त्राचे पदर...

विश्वास देशपांडे, चाळीसगाव, प्रतिक्रियेसाठी : ९४०३७४९९३२

'पिता-पुत्र'

स्वत: अपार कष्ट उपसून मुलांच्या भविष्याची पायाभरणी करणारा बाप काय असतो, हे मी त्यांच्याकडे पाहून शिकलो.

त्यांनी मला केवळ जगण्याचे संस्कारच दिले नाहीत, तर वाचनाची नितांत सुंदर गोडी लावली. लहानपणी माझ्यासाठी निवडून छान छान पुस्तके आणून देणारे माझे वडीलच होते. त्यांना स्वत:लाही वाचनाची प्रचंड आवड होती. विविध धार्मिक ग्रंथांचे त्यांचे सखोल वाचन होते; पण विशेष म्हणजे, ग्रंथांचे वाचन असूनही त्यांचे विचार अत्यंत आधुनिक आणि पुरोगामी होते. जुन्या रूढी-परंपरांना केवळ परंपरेचा भाग म्हणून घट्ट चिकटून बसण्यापेक्षा, काळाच्या कसोटीवर जे योग्य आणि विवेकवादी वाटते, तेच सहजपणे स्वीकारावे असा त्यांचा ठाम दृष्टिकोन होता. नवीन गोष्टी आणि बदल ते मोकळेपणाने आत्मसात करत असत. वडिलांचा स्वभाव अतिशय शिस्तप्रिय होता. वेळेचे अचूक नियोजन हा त्यांचा स्थायीभाव होता; वेळ वाया घालवणे त्यांना मुळीच आवडत नसे.

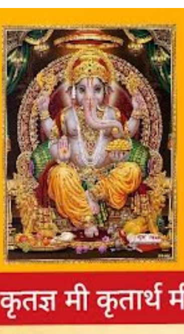

॥ श्री गणेश चिंतन ॥

समर्थ रामदास स्वामी कृपेने मनाचे श्लोक व दासबोधाच्या आधाराने "गणेश उत्सवात १० दिवस नियमित एक गणेश चिंतन करू या कारण "जो स्वतः शुभ झाला तोच शुभारंभ करू शकतो"

कृतज्ञ मी कृतार्थ मी, भगवंत हृदयस्थ आहे 🙏 अपर्णा परांजपे कात्रज पुणे

थोडक्यात:

आपण आतापर्यंत गणेशाबद्दल म्हणत होतो—

"अज्ञानभ्रांतिछेदका । बोधरूपा."

आज त्याला पुढची पायरी मिळाली:"जे शब्दाचें अभ्यांतर । उकलून दावी."

म्हणजे—गणेश बोध जागवतो.

शारदा त्या बोधाला वाणी देते आणि वाणीच्या अंतरंगातील तत्त्व उलगडते.

सद्गुरु : मायेच्या पलीकडील स्वरूपाकडे नेतो.

राघव : परमार्थाच्या ध्येयाचे स्वरूप.

म्हणून समर्थांचा हा पहिला श्लोक मला आता एका सुंदर आध्यात्मिक नकाशासारखा वाटतो—

गणेश – "बोधरूप"

↓

शारदा – "शब्दाचें अभ्यांतर"

↓

सद्गुरु – "जेथें माया स्पर्शों सकेना"

↓

राघव – "आनंत पंथ"

आणि सर्वांत सुंदर गोष्ट म्हणजे समर्थ स्वत:च या क्रमाने दासबोधाची सुरुवात करतात—गणेशस्तवन, शारदास्तवन, सद्गुरुस्तवन.

यापुढे सद्गुरुस्तवन : आपल्या आधीच्या "गुरुकृपा → आत्मबोध → साक्षी चैतन्य" ह्या चिंतनाशी समर्थांचे हे विवेचन अत्यंत सुंदरपणे उलगडता येईल, विशेषत: "जेथें माया स्पर्शों सकेना" आणि "न कळे न कळे नेति नेति" या ओव्यांतून समर्थांचा अद्वैतवेदान्त किती सूक्ष्म आहे, ते पाहता येईल.

गणेशात "बोधरूप", शारदेत "शब्दाचें अभ्यांतर उकलून दावी", आणि आता सद्गुरूविषयी समर्थ थेट म्हणतात—"जेथें माया स्पर्शों सकेना." दासबोधाच्या मूळ क्रमातही गणेशस्तवन → शारदास्तवन → सद्गुरुस्तवन असेच येते.

"सद्गुरु वर्णवेना" – जिथे शब्द आणि माया दोन्ही थांबतात

१. समर्थांची सुरुवातच विलक्षण आहे

आतां सद्गुरु वर्णवेना । जेथें माया स्पर्शों सकेना ।

तें स्वरूप मज अज्ञाना । काये कळे ॥१॥

समर्थ म्हणतात—

"सद्गुरूचे वर्णन करता येत नाही." पण का? कारण—"जेथें माया स्पर्शों सकेना" !! ज्या स्वरूपाला मायाही स्पर्श करू शकत नाही, तेथे मायेतून निर्माण झालेली आपली बुद्धी, मन, शब्द, कल्पना कशी पोहोचणार?

विचार ते विजय

लेखक - अमोल बोरीकर.मो. 86240 03013

माणुसकी – सर्वात मोठी संपत्ती

आज आपण कुणाचा हात धरला, तर उद्या कुणीतरी आपला हात धरायला उभं राहीलच असं नाही. पण माणुसकीची साखळी तिथेच सुरू होते.

आयुष्याच्या शेवटी आपल्या खात्यात किती पैसे होते, यापेक्षा एका माणसाच्या मनात आपल्या आठवणीने किती प्रेम जागं होतं, हे अधिक महत्त्वाचं ठरतं.

एक दिवस आपलं पद संपेल.

आपली खुर्ची दुसऱ्या कुणाची होईल.

आपली संपत्ती कुणीतरी वारस म्हणून घेईल.

पण आपण एखाद्याच्या आयुष्यात केलेली छोटीशी माणुसकी...

ती मात्र आपल्या जाण्यानंतरही जिवंत राहू शकते.

म्हणून मोठं होण्याच्या प्रयत्नात फक्त पैसा कमवू नका. माणसं कमवा.

कारण पैसा तुमचं आयुष्य सुखकर करू शकतो; पण माणुसकीच त्याला अर्थ देते.

"पैशाने श्रीमंत होण्यापूर्वी मनाने श्रीमंत व्हा. कारण संपत्ती वारसांना देता येते; पण माणुसकीची श्रीमंती पुढच्या पिढ्यांना जगायला शिकवते.

शेवटी तुमच्याकडे किती होतं, यापेक्षा—तुमच्यामुळे किती माणसं उभी राहिली, हेच तुमच्या आयुष्याचं खरं मोजमाप असेल.पैसा कमवा, पद मिळवा, यश मिळवा; पण माणुसकी गमावू नका. कारण शेवटी तुमची संपत्ती किती होती हे लोक विसरतील... पण तुमच्यामुळे एखाद्याच्या डोळ्यात आलेले आनंदाचे अश्रू आणि मनात निर्माण झालेला विश्वास—हीच तुमच्या आयुष्याची खरी कमाई असेल.पाय जमिनीवर ठेवा, हृदयात माणुसकीचा दिवा तेवत ठेवा आणि प्रेमाचा हात पुढे करा. कारण हीच माणुसकी तुम्हाला सर्व संकटांमधून पार करेल आणि तुमच्या 'विचार ते विजय' या महाप्रवासाला खऱ्या अर्थाने अर्थ प्राप्त करून देईल!

पप्पा सांगा कुणाचे? पप्पा माझ्या मम्मीचे

ज्योतिर्मय साहित्य

जून्या काळात, अर्थात मराठी चित्रपटसृष्टीच्या सुवर्णकाळातआपल्या अत्यंत रुबाबदार व्यक्तिमत्त्वाने, सहजसुंदर अभिनयाने आणि मधुर आवाजाने रसिकांच्या मनावर अधिराज्य गाजवणारे लोकप्रिय नाव म्हणजे अरुण सरनाईक. अरुण सरनाईक यांनी अभिनेता म्हणून त्यांनी अनेक संस्मरणीय आणि सुंदर भूमिका केल्या, पण त्यांच्यातील गायक आणि वादकही तितकाच महत्त्वाचा होता.

अवघ्या ४८ वर्षांच्या आयुष्यात त्यांनी मराठी रंगभूमी आणि चित्रपटसृष्टीवर आपली प्रचंड छाप सोडली. श्री अरुण शंकरराव सरनाईक यांचा जन्म ४ ऑक्टोबर १९३५ रोजी कोल्हापूर येथे झाला. ते संगीताच्या समृद्ध परंपरेत वाढले. त्यांचे वडील पं. शंकरराव सरनाईक हे प्रसिद्ध संगीतज्ञ होते, तर त्यांचे काका पं. निवृत्तीबुवा सरनाईक हे जयपूर-अत्रौली घराण्याचे नामवंत शास्त्रीय गायक होते. त्यामुळे संगीताचे संस्कार अरुण सरनाईक यांच्या व्यक्तिमत्त्वावर बालपणापासूनच झाले. चित्रपट सृष्टीत येण्यापूर्वी त्यांना तबला आणि हार्मोनियम याचेही चांगले ज्ञान होते. म्हणजेच त्यांच्या कलेचा पाया केवळ अभिनयावर नव्हे तर संगीत, ताल आणि रंगभूमी या त्रिवेणी व्यक्तिमत्त्वात होता.

अरुण सरनाईक यांच्या अभिनयाची सुरुवात मुंबईतील रामनारायण रुईया महाविद्यालयातून झाली. त्यांनी पदवी पर्यंतचे शिक्षण घेतले. शिक्षणानंतर काही काळ त्यांनी इचलकरंजी येथील इंजिनिअरिंग कारखान्यात काम केले. मात्र त्यांचे मन तिकडे रमले नाही आणि मग ते कलाक्षेत्राकडे वळले. सन १९५६ मध्ये 'भटाला दिली ओसरी' या नाटकातून त्यांनी रंगभूमीवर प्रवेश केला. रंगभूमीवरील अनुभवामुळे त्यांच्या अभिनयाला शिस्त, संवादफेक आणि व्यक्तिरेखेचा बारकावे समजून घेण्याची दृष्टी मिळाली.

यानंतर १९६१ मध्ये 'शाहीर परशुराम' या चित्रपटातून त्यांनी चित्रपटसृष्टीत प्रवेश केला. पुढे वरदक्षिणा विठ्ठल माझा लेकुरवाळा', 'केला इशारा जाता जाता', 'सवाल माझा ऐका', 'डोंगरची मैना', 'मनाचा मुजरा', 'चंदनाची चोळी अंग अंग जाळी', 'सिंहासन' अशा अनेक चित्रपटांत त्यांनी एकाहून एक सरस भूमिका केल्या.जब्बार पटेल दिग्दर्शित 'सिंहासन' या चित्रपटातील अरुण सरनाईक याची मुख्यमंत्र्यांची भूमिका प्रचंड गाजली. राजकीय सत्ताकारण, संघर्ष आणि माणसाच्या अंतर्मनातील द्वंद्व यांचे चित्रण करणाऱ्या या चित्रपटात त्यांनी साकारलेली भूमिका त्यांच्या अभिनयातील ताकद , गांभीर्य पण तितकीच सहजता दाखवून देते. त्यांच्या अभिनयाची एक खासियत म्हणजे ते केवळ संवाद बोलत नसत, तर चेहऱ्यावरील भाव, देहबोली आणि आवाजातील चढ-उतारातून ते दिलेली व्यक्तिरेखा जिवंत करीत.

अरुण सरनाईक यांचा उल्लेख झाला की अनेक रसिकांच्या ओठांवर आजही एक गाणे येते

पप्पा सांगा कुणाचे, मम्मी सांगा कुणाची हे गाणे 'घरकुल' या चित्रपटातील असून प्रसिद्ध कवयित्री शांता शेळके यांनी लिहिले

आहे.,आणि अरुण सरनाईक यांनी ते गायले होते. त्यांच्यासोबत राणी वर्मा आणि प्रमिला दातार यांच्या आवाजाची साथ होती. संगीतकार सी. रामचंद्र यांनी हे गाणे त्यांच्याकडून गाऊन घेतले. या गाण्याचे वैशिष्ट्य म्हणजे ते केवळ एक चित्रपटगीत राहिले नाही, ते अनेकांच्या बालपणाच्या आठवणींचा भाग बनले. गाण्यातील कौटुंबिक निरागसता, मुलांच्या मनातील कुतूहल आणि आई-वडिलांशी असलेले प्रेमळ नाते यामुळे ते रसिकांना विशेष भावले. अरुण सरनाईक यांच्या आवाजातील सहजपणाने या गाण्याला आणखी आकर्षक बनवले.

आजही जुन्या मराठी गीतांचा कार्यक्रम असो किंवा जुन्या आठवणींना उजाळा देणारा प्रसंग असो, 'पप्पा सांगा कुणाचे' हे गाणे आवर्जून आठवले जाते.

अरुण सरनाईक अभिनेता म्हणून लोकप्रिय असतानाच त्यांनी काही चित्रपटांमध्ये स्वतः गायनही केले. त्यांच्या नावावर असलेल्या उल्लेखनीय गाण्यांमध्ये पप्पा सांगा कुणाचे घरकुल एक लाजरा न् साजरा मुखडा चंदनाची चोळी अंग अंग जाळी

अवघाचि संसार सुखाचा, गणगौळण झाली सुरू, तांडा चालला रे गड्या, माझ्या प्रीतीच्या पांखरा यांचा समावेश होतो.

'चंदनाची चोळी अंग अंग जाळी' या चित्रपटातील 'एक लाजरा न् साजरा मुखडा,हे गाणेही त्यांच्या कारकिर्दीतील महत्त्वाचे गीत मानले जाते. या चित्रपटात अरुण सरनाईक यांची प्रमुख भूमिका होती आणि त्यांच्या अभिनयासोबत त्यांच्या गायनाचीही छाप उमटली.

या गाण्यातील प्रेमभावना, शब्दांची लय आणि अरुण सरनाईक यांची पडद्यावरील उपस्थिती यामुळे हे गीत जुन्या मराठी चित्रपटसंगीतातील लक्षात राहणाऱ्या गीतांपैकी एक ठरले.

अरुण सरनाईक यांच्या अंगातील संगीतगुणांना चित्रपटसृष्टीत योग्य व्यासपीठ मिळवून देण्यात संगीतकार राम कदम यांचा महत्त्वाचा वाटा होता.

'डोंगरची मैना' आणि 'गणगौळण' या चित्रपटांमध्ये राम कदम यांनी सरनाईक यांना पार्श्वगायनाची संधी दिली. पुढे 'घरकुल'मध्ये सी. रामचंद्र यांनी त्यांच्या आवाजाचा प्रभावी वापर केला.

अभिनय आणि गायन या दोन्ही क्षेत्रांमध्ये सहज वावरणारा कलाकार म्हणून अरुण सरनाईक यांचे व्यक्तिमत्त्व त्यामुळे अधिक उठून दिसते.

रंगभूमीवरील कामगिरी चित्रपटांबरोबरच त्यांनी रंगभूमीवरही अनेक भूमिका केल्या.

त्यांच्या उल्लेखनीय नाटकांमध्ये 'गुडबाय डॉक्टर', 'झुंज', 'रखेली', 'अपराध मीच केला', 'गोष्ट जन्मांतरीची', 'लावणी मिरची कोल्हापूरची', 'तरुण तुर्क म्हातारे अर्क' आदी नाटकांचा उल्लेख आढळतो.

रंगभूमीने त्यांच्या अभिनयाला खोली दिली आणि चित्रपटांनी त्यांना व्यापक लोकप्रियता मिळवून दिली.

अरुण सरनाईक यांच्यातील कलाकाराबरोबरच माणूसपणाचाही पैलू महत्त्वाचा होता.

ते आनंदग्राम या संस्थेशी संबंधित होते आणि गरजू लोकांसाठी काम करत असत, असा उल्लेख त्यांच्या चरित्रविषयक स्रोतांमध्ये आढळतो. तबला वादनाची त्यांची आवड आणि कौशल्यही प्रसिद्ध होते. म्हणूनच त्यांच्या व्यक्तिमत्त्वाकडे पाहताना केवळ 'लोकप्रिय अभिनेता' म्हणून पाहणे अपुरे ठरते. अभिनेता, गायक, वादक आणि सामाजिक जाणीव असलेला कलाकार अशी त्यांची ओळख होती.

अरुण सरनाईक यांचा जीवनप्रवास अत्यंत दुर्दैवी पद्धतीने संपला. २१ जून १९८४ रोजी कोल्हापूरहून पुण्याकडे येत असताना त्यांच्या गाडीला अपघात झाला. या अपघातात त्यांची

पत्नी आणि मुलगा यांचा मृत्यू झाला.फक्त त्यांच्या मुलीचा जीव वाचला. त्यावेळी ते 'पंढरीची वारी' या चित्रपटाच्या कामासाठी पुण्याकडे येत होते.

अवघ्या ४८ वर्षांच्या आयुष्यात एवढे मोठे कलाविश्व उभे करणाऱ्या या कलाकाराचा असा अचानक झालेला अंत मराठी चित्रपटसृष्टीसाठी फार मोठा धक्का होता.

काही कलाकार काळाच्या पडद्याआड जातात, पण त्यांची कला जिवंत राहते. अरुण सरनाईक यांच्याबाबत हे अगदी खरे आहे.

त्यांचा चेहरा आठवला की मराठी चित्रपटसृष्टीचा एक देखणा नायक आठवतो.

त्यांचा आवाज ऐकला की 'पप्पा सांगा कुणाचे' आठवते.

त्यांचे गायन आठवले की 'एक लाजरा न् साजरा मुखडा' आठवते.

त्यांचा अभिनय आठवला की 'सिंहासन' सारख्या चित्रपटातील त्यांची प्रभावी भूमिका डोळ्यासमोर उभी राहते.

आणि त्यांचा जीवनप्रवास आठवला की जाणवते,कलेला आयुष्याची लांबी नव्हे, तर कलेची उंची महत्त्वाची असते.

आज त्यांच्या निधनाला चार दशकांहून अधिक काळ झाला असला, तरी त्यांची गाणी अजूनही ऐकली जातात, त्यांचे चित्रपट पाहिले जातात आणि नव्या पिढीला त्यांची ओळख करून दिली जाते.

अरुण सरनाईक म्हणजे मराठी कलाविश्वातील एक सुंदर पर्व होते.

ज्यात अभिनय होता, संगीत होते, रुबाब होता आणि त्याहून महत्त्वाचे म्हणजे माणूसपण होते.

आज ४ ऑक्टोबर त्यांचा जन्मदिवस,त्या निमित्ताने ही आठवण .

अश्या या गुणी कलाकाराचे गाणी ऐकणे, त्यांचा अभिनय पाहणे आणि त्यांच्या कलेचा वारसा पुढच्या पिढीपर्यंत पोहोचवणे. हिच त्यांना आदरांजाली ठरेल.

स्व अरुण सरनाईक यांना विनम्र आदरांजली

सुदृढ समाजासाठी माजी सैनिकांचे योगदान मोलाचे - खासदार धनंजय महाडिक

ज्योतिर्मय साहित्य

पुणे - निर्व्यसनी युवा पिढी,सशक्त आणि शिस्तबद्ध समाज बनवण्यासाठी माजी सैनिक मोठे काम करू शकतात. समाजभान असणारी तरुणाई बनवण्याचे कार्य सैनिकांकडून चांगल्या प्रकारे होऊ शकते. असा विश्वास खासदार धनंजय महाडिक यांनी व्यक्त केला. अखिल भारतीय पूर्व सैनिक सेवा परिषदेच्या कार्यक्रमात ते बोलत होते.

कणेरी मठामध्ये पूर्व सैनिक सेवा परिषदेचे राष्ट्रीय अधिवेशन शनिवार (ता.३)पासून होणार आहे. अधिवेशनापूर्वी मान्यवरांसोबत चहापानाचा कार्यक्रम कणेरीमठामध्ये आयोजित करण्यात आला होता.याप्रसंगी खासदार श्रीमंत शाहू छत्रपती महाराज, माजी खासदार निवेदिता माने यांची प्रमुख उपस्थिती होती.

यावेळी खासदार महाडिक म्हणाले,

''देशाच्या रक्षणासाठी सैनिक बलिदानही देतात. युद्धामध्ये त्यांचे रक्त सांडते त्यातूनच रक्ताचे नाते तयार होते. निवृत्तीनंतरही निर्व्यसनी तरुणाई, सुदृढ आणि सशक्त समाज निर्माण करण्यासाठी ते मोलाचे योगदान देऊ शकतात. पूर्व सैनिक सेवा परिषदेच्या माध्यमातून होणारे हे कार्य कौतुकास्पद आहे. अग्निवीर सारख्या योजनांमधून केवळ रोजगार निर्मिती होत नाही तर समाजामध्ये प्रशिक्षित आणि शिस्तबद्ध युवा निर्माण होत आहे.'' खासदार श्रीमंत शाहू छत्रपती म्हणाले, ''जगामध्ये दीर्घकाळ अहिंसा टिकावी यासाठी थोडी हिंसा होते. म्हणूनच लष्कर सैन्य आवश्यक असते.माजी सैनिकांचे प्रश्न सोडवणे अत्यंत आवश्यक आहे.चार वर्षाची सेवा बजावून आलेल्या अग्निवेरांचे पुनर्वसन करणे देखील महत्त्वाचे आहे. मराठा लाईफ इन्फंट्री आणि छत्रपती घराणे यांचे अत्यंत जवळचे संबंध असून आम्ही सैनिकांच्या प्रश्नांना नेहमीच प्राधान्य दिले आहे.''

यावेळी श्रीमती निवेदिता माने माजी खासदार यांनी या सैनिक संघटनेच्या कामाचे कौतुक केले.अखिल भारतीय पूर्व सैनिक सेवा परिषदेचे सैनिक आणि सैन्य परिवार या साठी करत असलेले काम पुढेही असेच चालू रहावे असे उद्गार काढले. अखिल भारतीय पूर्व सैनिक सेवा परिषदेचे महाराष्ट्र व गोवा राज्याचे अध्यक्ष एअर मार्शल प्रदीप बापट (निवृत्त) यांनी परिषदेच्या कामाचे महत्त्व आणि संघटनेची माहिती यावेळी दिली. सर्व मान्यवरांनी इतक्या शिस्तबद्ध आयोजना बद्दल एअर मार्शल प्रदीप बापट, कार्यक्रम संयोजक अध्यक्ष कर्नल विलास सुळकुडे, जिल्हा सचिव नायक अण्णासाहेब कुंभार यांचे कौतुक केले.

यावेळी अखिल भारतीय पूर्वसैनिक परिषदेचे राष्ट्रीय अध्यक्ष लेफ्टनंट जनरल विष्णुकांत चतुर्वेदी (निवृत्त), कर्नल विलास सुळकुडे (निवृत्त), सौ उमा सुळकुडे मॅडम, नायक आण्णासाहेब कुंभार,सचिव, कोल्हापुर जिल्हा, रा. स्व. संघाचे अखिल भारतीय सहप्रचार प्रमुख प्रदीप जोशी यांच्या सह विविध क्षेत्रातील मान्यवर उपस्थित होते.

मनपा कें. प्रा. मा. शाळा सिडको एन सेवन शाळेत मराठी अभिजात भाषा दिवस उत्साहात साजरा !

ज्योतिर्मय साहित्य

छ. संभाजीनगर - महानगरपालिका केंद्रीय प्राथमिक व माध्यमिक विद्यालय एन ७ सिडको छत्रपती संभाजीनगर शाळेत मराठी अभिजात भाषा दिवस उत्साहात साजरा करण्यात आला. कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान शाळेतील मराठी शिक्षिका मा. श्रीमती शुभांगी चव्हाण मॅडम यांनी भूषवले. विद्यार्थ्यांनी कविता गायन व गीत गायन केले. विद्यार्थ्यांनी भाषणे केली. शाळेचे मुख्याध्यापक श्री. मनोज अग्रवाल यांनी कविता वाचन, गीत गायन केले. शाळेतील शिक्षक श्री दीपक पडोळ यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन व कविता वाचन केले. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन मा.श्री.दीपक पडोळ सर यांनी केले.

कार्यक्रम यशस्वीपणे राबविण्यासाठी मा. श्रीमती सुनीता पाटील, मा. श्रीमती वैशाली सुरडकर, मा. श्रीमती मंगला महाजन, मा. श्रीमती अंजली कुलकर्णी, मा. श्रीमती स्वाती घोडतुरे, मा. श्रीमती दीपाली औटे, मा. श्रीमती शिल्पा बहुरे, मा. श्रीमती वैशाली देशमुख, मा. श्रीमती मंजुश्री राठोड, मा.श्री. वेंकट जाधव,मा. श्रीमती शुभांगी चव्हाण,मा. श्री.

दीपक पडोळ,मा. श्री. संदिप कळंबे,मा. श्री. सागर मगरे,मा. श्री.ज्ञानेश्वर असोलकर,मा. श्रीमती पल्लवी क्षीरसागर, मा. श्री. प्रितीश सराटे, मा. श्री. सुशील दांडगे, मा. श्रीमती फिरदोस नदाफ, मा. श्रीमती सबासदफ सिद्दीकी, मा.श्रीमती अमृता शिंदे, मा. श्रीमती रोहिणी नागरे,मा. श्रीमती सुनीता बोरसे, मा. श्रीमती सुनंदा सदावर्ते, मा. श्रीमती अंकिता बोचरे, मा. श्रीमती आश्विनी घोडके, मा. श्री. निशांत जडे या सर्व शिक्षक शिक्षिकांनी आणि मा. श्री. रमेश देवडे, मा. श्री. विजय गायकवाड, मा. श्री. अविनाश भोंबे या सेवकांनी सक्रियपणे सहभाग घेतला.

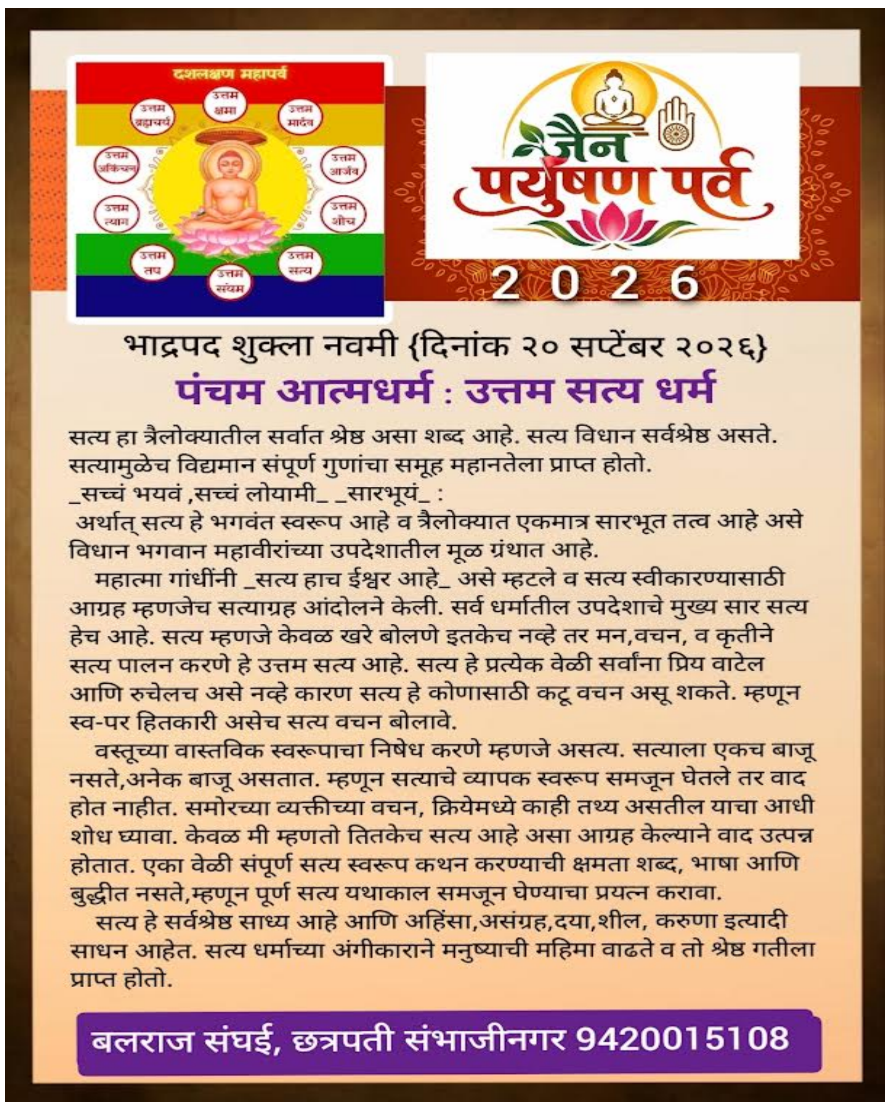

कुटुंबप्रमुख हवा आहे! भाग ४ : आजोबांची गोष्ट

ज्योतिर्मय साहित्य

''श्रीराम, तुला तुझ्या आजोबांची गोष्ट माहीत आहे का?''

मामा आजोबांचा प्रश्न ऐकून श्रीराम काही क्षण गप्प राहिला.

''नाही''

''मग आजपासून सुरुवात करूया.'' मामा आजोबांनी त्याला जवळ घेतलं. ''तुझे आजोबा म्हणजे तुझ्या बाबांचे बाबा. पण आज मी तुला फक्त त्यांची माहिती सांगणार नाही. त्यांच्या आयुष्याची गोष्ट सांगणार आहे.''

श्रुतकीर्तीही धावत आली. ''मामा आजोबा, मलाही ऐकायची आहे!'' ''नक्की, आणि मामी आजीही आपल्याबरोबर बसणार आहेत.'' मामी आजी हसत त्यांच्या शेजारी येऊन बसल्या. मामा आजोबांनी सुरुवात केली.

''खूप वर्षांपूर्वी, तुमचे बाबा कृष्णकांत लहान होते. त्या वेळी आमचं घर भारतात होतं. घर मोठं नव्हतं, पण माणसं खूप होती. सकाळची सुरुवात देवाच्या स्मरणाने व्हायची आणि दिवसाची सुरुवात कामाने.''

''देवाचं स्मरण म्हणजे प्रार्थना?'' श्रुतकीर्तीने विचारलं.

''हो. पण प्रार्थना म्हणजे फक्त काही शब्द म्हणणे नाही. आपल्या पेक्षा मोठ्या असलेल्या जीवनशक्तीची जाणीव ठेवणे.'' श्रीराम लक्षपूर्वक ऐकत होता.

''मग आजोबा काय करायचे?'' ''ते आम्हाला एक गोष्ट नेहमी सांगायचे, 'शिकत राहा, पण शिकलेलं जगायलाही शिका.'''

''म्हणजे?'' श्रीरामने विचारलं.

''पुस्तकातून ज्ञान मिळतं. पण माणसांकडून जीवन शिकावं लागतं.'' पामेला दाराशी उभी राहून हे ऐकत होती. कृष्णकांतही शांतपणे ऐकत होता.मामा आजोबा पुढे म्हणाले, ''तुमचे बाबा मोठे झाले. शिकले. परदेशात आले. स्वतःचं आयुष्य उभं केलं. पण त्यांच्यातील अनेक गोष्टी त्या घरातूनच आल्या, मेहनत, शिक्षणाची आवड, मोठ्यांचा आदर आणि कुटुंबासाठी काहीही करण्याची तयारी.''

कृष्णकांतच्या चेहऱ्यावर आठवणी उमटल्या. ''बाबा गेले तेव्हा मला वाटलं, माझ्या आयुष्यातला एक मोठा आधारच गेला,'' तो हळू आवाजात म्हणाला. मामा आजोबांनी त्याच्या खांद्यावर हात ठेवला.

''माणसं जातात, कृष्णकांत. पण त्यांनी दिलेले संस्कार जात नाहीत. ते पुढच्या पिढीत जगत राहतात.'' श्रीराम आणि श्रुतकीर्ती शांत झाले. मामा आजोबांनी दोघांकडे पाहिलं.

''आता तुमची पाळी आहे.''

''कशाची?'' श्रीरामने विचारलं.

''तुमच्या आजोबांची गोष्ट पुढे नेण्याची.''

आणि त्या क्षणी कृष्णकांतला जाणवलं. मुलांना संस्कार देण्याची सुरुवात एखादा धडा शिकवून होत नाही; ती आपल्या मुळांची गोष्ट सांगण्यापासून होते.

क्रमशः भाग ५ : आपल्या मुळांचा शोध

हे जरनल संपादक व प्रकाशक संजय व्यापारी यांनी विंग बी३, फ्लॅट नं.७०१, व्हिसलिंग पाम्स हौ.सो., मानकर चौक, कस्पटे वस्ती, वाकड, पिंपरी-चिंचवड, महाराष्ट्र ४११०५७ येथून प्रकाशित केले. (पीआरबी कायद्यानुसार संपादकीय जबाबदारी यांची आहे. या अंकात प्रसिद्ध झालेल्या प्रत्येक बातमी, लेख व जाहिरातींशी संपादक सहमत असतीलच असे नाही. सर्व वाद पुणे न्यायालयाच्या कक्षेत) E-mail-jyotirmaysahitya@gmail.com, Mob. 7743818559

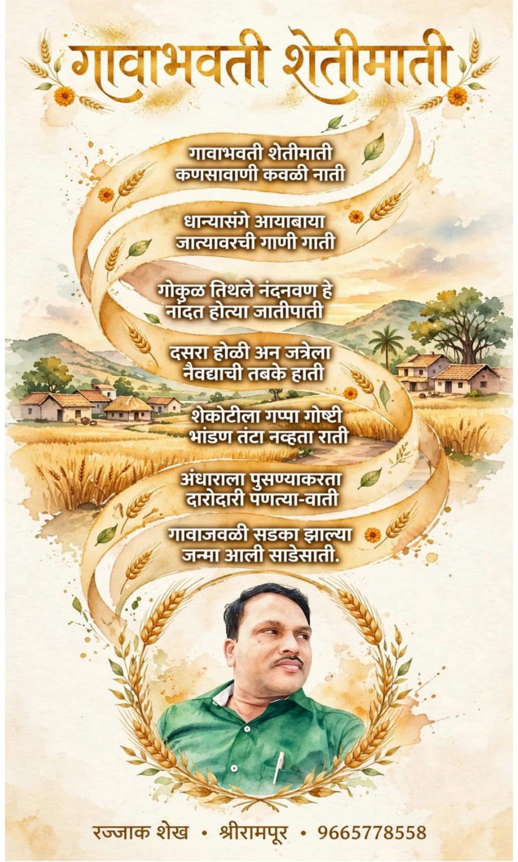

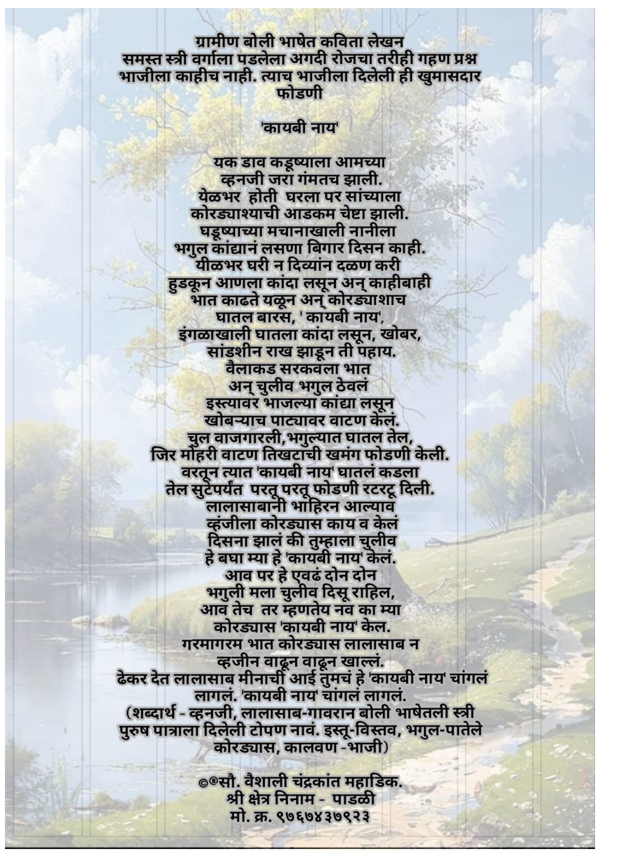

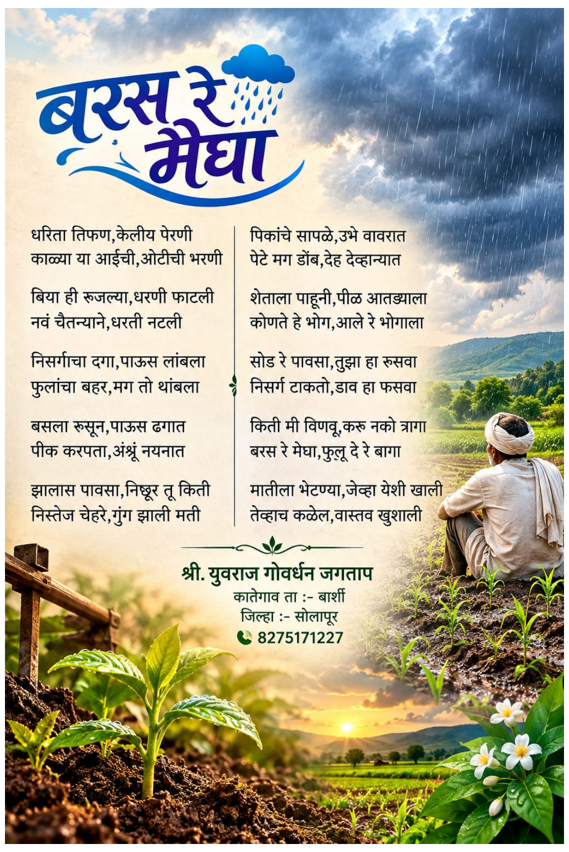

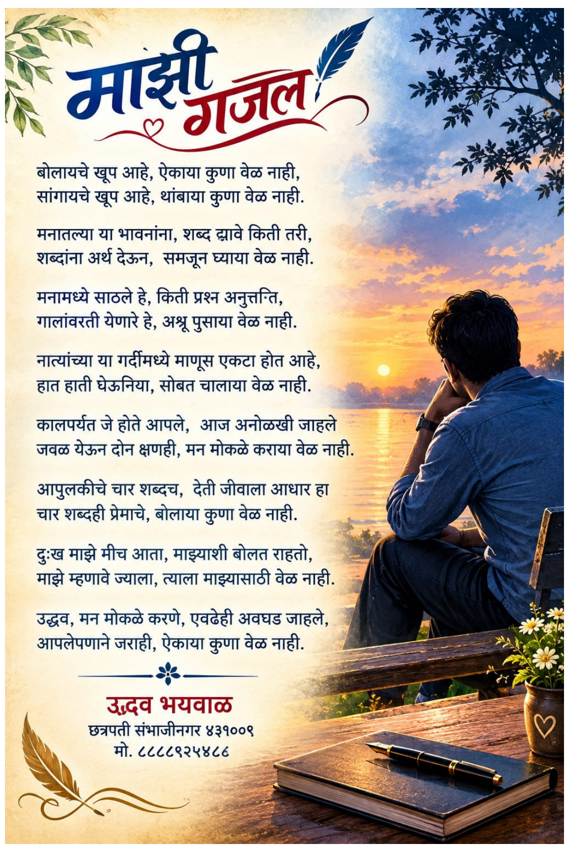

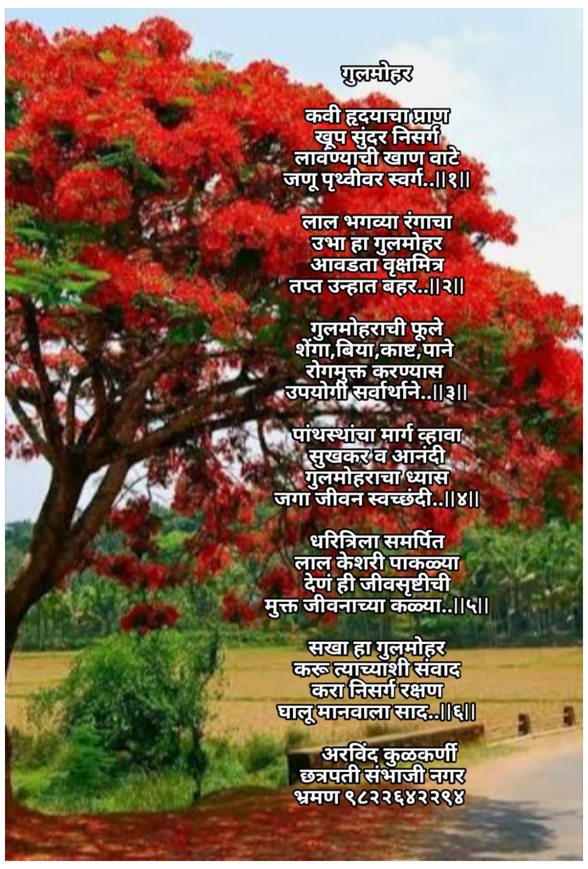

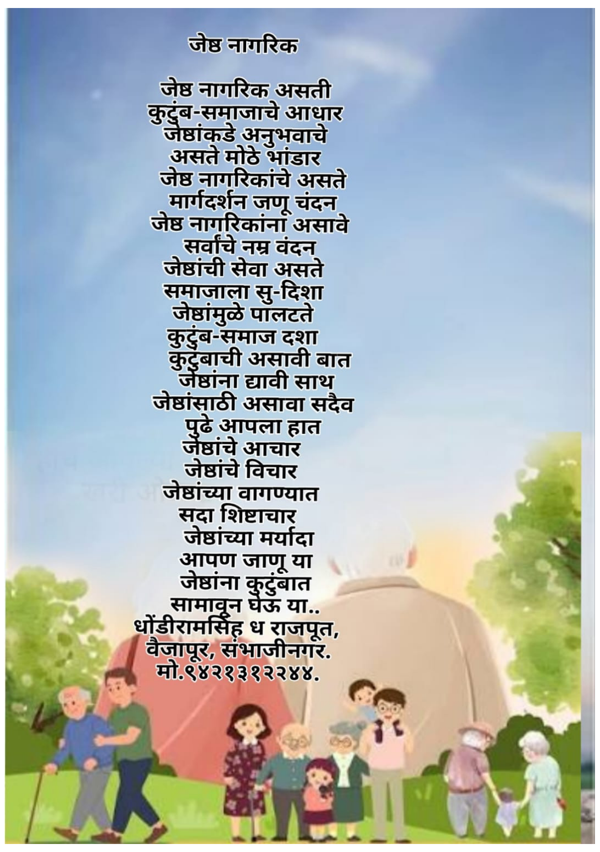

हे जरनल संपादक व प्रकाशक संजय व्यापारी यांनी विंग बी३, फ्लॅट नं.७०१, व्हिसलिंग पाम्स हौ.सो., मानकर चौक, कस्पटे वस्ती, वाकड, पिंपरी–चिंचवड, महाराष्ट्र ४११०५७ येथून प्रकाशित केले. (पीआरबी कायद्यानुसार संपादकीय जबाबदारी यांची आहे. या अंकात प्रसिद्ध झालेल्या प्रत्येक बातमी, लेख व जाहिरातींशी संपादक सहमत असतीलच असे नाही. सर्व वाद पुणे न्यायालयाच्या कक्षेत) E-mail-jyotirmaysahitya@gmail.com, Mob. 7743818559

इको-फ्रेंडली श्रीगणेश कार्यशाळेतील बालशिल्पकारांचा पुरस्कार देऊन गौरव

ज्योतिर्मय साहित्य

पाषाण,पुणे - इकोफ्रेंडली श्रीगणेश या उपक्रमात तब्बल सुमारे ७ हजार विद्यार्थी-विद्यार्थिनींनी उत्स्फूर्त सहभाग नोंदविला. विद्यार्थ्यांनी शाडू मातीपासून पर्यावरणपूरक श्रीगणेशमूर्ती साकाराव्यात, यासाठी एकूण ४.५ टन शाडू मातीचा वापर करण्यात आला.

सेवानिवृत्त श्री.श्रीकांत कुंभार, सेवानिवृत्त आयटी अभियंता श्री. व्यंकटप्रसाद अय्यर आणि आयटी उद्योजिका सौ. यामिनी राठी यांनी विविध शाळांमध्ये श्रीगणेश शिल्पकलेचे प्रत्यक्ष प्रात्यक्षिक देत विद्यार्थ्यांना मूर्तीकलेचे बारकावे तसेच पर्यावरणपूरक गणेशोत्सवाचे महत्त्व समजावून सांगितले.

या उपक्रमाचा पुरस्कार वितरण व सन्मान सोहळा लोकसेवा ई-स्कूल अँड ज्युनियर कॉलेज, पाषाण यांच्या भव्य व्यासपीठावर झाला. यावेळी सुमारे ४०० पुरस्कारार्थी विद्यार्थी आणि त्यांचे पालक उपस्थित होते. शाळांनी दिलेल्या उल्लेखनीय सहभागाबद्दल संबंधित मुख्याध्यापकांना सन्मानचिन्ह, तर सहशिक्षकांना कृतज्ञतापत्र देऊन गौरविण्यात आले.

शंखनादाने मंगलमय वातावरण

कार्यक्रमाची सुरुवात शंखनादाने करण्यात आली. प्रमुख अतिथी श्री. चंद्रकांत जाधव व त्यांच्या पत्नी यांच्या हस्ते शंखनाद करण्यात आला. त्यानंतर ज्ञानदीप प्रज्वलन व सरस्वतीमातेचे पूजन करण्यात आले.

याच प्रसंगी श्रीभगवती सेवा आश्रमाच्या वतीने सुरू करण्यात येणाऱ्या स्किल डेव्हलपमेंट योजनेचे उद्घाटन श्री. अशोकजी करवा व श्री. सुशीलजी अग्रवाल यांच्या शुभहस्ते करण्यात आले. यावेळी सेवा सहयोगचे श्री. शैलेशजी घाटपांडे उपस्थित होते.

कार्यक्रमाच्या प्रारंभी श्री. पी. डी. दादा देशपांडे संचालित चैतन्य गायन कट्टा च्या कलाकारांनी भक्तिगीते व भावगीते सादर करून उपस्थितांना मंत्रमुग्ध केले.

दिवंगत पत्नीच्या स्मृतीप्रित्यर्थ पुरस्कारांचे वितरण समारंभातील विशेष उल्लेखनीय बाब म्हणजे सामाजिक कार्यकर्ते श्री. दयानंदजी चिखलकर यांनी आपल्या दिवंगत पत्नी स्व. सौ. रेखा दयानंद चिखलकर यांच्या स्मृती प्रित्यर्थ बालशिल्पकारांना सन्मानचिन्हे व पदके प्रदान केली. त्यांच्या या उपक्रमातून सामाजिक बांधिलकी आणि स्मृती जपण्याचा एक प्रेरणादायी आदर्श समाजापुढे निर्माण झाला.

पर्यावरणपूरक श्रीगणेश चळवळीचे मुख्य संयोजक श्री. गिरीधर राठी व डॉ. श्याम कुलकर्णी यांच्या कार्याचा गौरव सन्मानचिन्ह देऊन करण्यात आला. तसेच बालशिल्पकारांना घडविणाऱ्या श्री. श्रीकांत कुंभार सर व श्री. व्यंकटप्रसाद अय्यर यांचाही कार्यगौरव सन्मानचिन्ह देऊन करण्यात आला.

इको-फ्रेंडली श्रीगणेश कार्यशाळेतील विविध क्षणांचे सुंदर चित्रफितीत रूपांतर करून हा उपक्रम समाजापर्यंत पोहोचविणारे तंत्रज्ञ श्री. विनायक बेंद्रे यांचा सपत्नीक सत्कार करण्यात आला.

संस्कारांची बीजे रुजविणारा उपक्रम

शाडू मातीपासून स्वतःच्या हातांनी श्रीगणेशमूर्ती घडविताना विद्यार्थ्यांनी केवळ शिल्पकलेचा आनंद घेतला नाही, तर पर्यावरण संवर्धन, भारतीय संस्कृती आणि सामाजिक जबाबदारीचे संस्कारही आत्मसात केले.त्यामुळे हा उपक्रम 'गणेशमूर्ती बनविण्याची कार्यशाळा' न राहता विद्यार्थ्यांच्या मनात पर्यावरणपूरक जीवनशैलीची बीजे रुजविणारी एक संस्कार शाळा ठरली.

कार्यक्रमाच्या यशस्वी आयोजनाबद्दल उपस्थितांचे श्री. दयानंदजी चिखलकर यांनी आभार मानले. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन प्रा. सुपर्णा सरदेसाई व डॉ. श्याम कुलकर्णी यांनी केले.

श्री.उल्हास चित्रे, ओमजी चांडक, वहान चालक अशोक राव यांचे बहुमोल सहकार्य विस्मरणात जाणार नाही. ''पर्यावरणाचे रक्षण संस्कारांची जपणूक''या संदेशाने संपन्न झालेल्या या उपक्रमातून मातीपासून मूर्ती आणि संस्कारांपासून भविष्य' अशी प्रेरणादायी वाटचाल अधोरेखित झाली.

शेजारील राष्ट्रांच्या वर्तना मुळे सैन्य दलांचे काम अजून वाढले आहे-श्री काडसिद्धेश्वर महाराज

ज्योतिर्मय साहित्य

कोल्हापूर - अखिल भारतीय पूर्व सैनिक सेवा परिषदचे दोन दिवसीय राष्ट्रीय अधिवेशन कोल्हापूर जवळील कणेरी मठ येथे शनिवार, ३ ऑक्टोबर रोजी सुरू झाले.

उद्घाटनासाठी कणेरी मठाचे मठाधिपती श्री काडसिद्धेश्वर महाराज हे उपस्थित होते. वंदे मातरम च्या गायनानंतर मान्यवरांच्या शुभहस्ते दीप प्रज्वलन करून अधिवेशन सुरू झाले. महाराजांनी सर्व माजी सैनिकांना आशीर्वचन देत आपले विचार मांडले. सैनिकी जीवनात जे काम सीमेवरती केले जाते त्याचे महत्त्व त्यांनी अधोरेखित केले, सोबतच निवृत्तीनंतर ज्या सेवा सैनिक देतात त्या निस्वार्थी भावनेचाही त्यांनी यथोचित सन्मान आपल्या बोलण्यात केला. आंतरराष्ट्रीय व्यवहार, कूटनीती, भारताची भौगोलिक परिस्थिती, भारताचे शेजारी राष्ट्र व त्यांच्या विचारधारा या सर्वांचा विचार करता सैन्याचे काम दिवसेंदिवस आणखीन महत्त्वाचे होत असल्याचे त्यांनी अधोरेखित केले. अत्यंत क्लिष्ट असा विषय अत्यंत सहज सुलभ भाषेत माजी सैनिकांपर्यंत महाराजांनी पोहोचवला. भारतीय इतिहासातील विविध उदाहरणे व दाखले देत महाराजांनी सैन्याचे महत्त्व कसे अबाधित आहे हे पटवून दिले. इतिहासातील भारताच्या उज्वल अशा वाटचालीचा त्यांनी आवर्जून उल्लेख केला; भारतीय संस्कृती इंडोनेशिया पासून अफगाणिस्तान पर्यंत, आणि श्रीलंकेपासून तिबेट पर्यंत कशी होती याचे त्यांनी सार्थ वर्णन केले.

अधिवेशनाला अ.भा.पू.सै.से.प. चे राष्ट्रीय अध्यक्ष ले. जनरल चतुर्वेदी तसेच महाराष्ट्र-गोवा अध्यक्ष एअरमार्शल प्रदीप बापट, राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाचे श्री प्रदीप जोशी, ले. जनरल निंभोरकर आणि इन्फंट्री स्कूल बेळगाव चे ब्रिगेडियर मराठे, व्हाइस एअर मार्शल नितीन वैद्य संयोजक कर्नल विलास सुळकुडे, अण्णा कुंभार, महाराष्ट्र राज्याचे कर्तबगार योद्धा सैनिक व मात्तृशक्ती शिवाय या अधिवेशनाला भारतातील विविध राज्यातून सुमारे ४०० माजी सैनिक प्रतिनिधी उपस्थित होते. अधिवेशनाचा समारोप ४ ऑक्टोबर रोजी महाराष्ट्राचे सैनिक कल्याण मंत्री श्री शंभूराज देसाई यांच्या मार्गदर्शनाने होईल.

महाराष्ट्र राज्याच्या घरा-घरात मायबोली मराठी पोहचविण्यासाठी सर्वंकष प्रयत्न व्हावेत - धोंडीरामसिंह राजपूत

ज्योतिर्मय साहित्य

वैजापूर - मराठी मायबोली ही भाषा महाराष्ट्र राज्यातील प्रत्येकाच्या जिभेवर खेळणारी भाषा आहे,मायबोली मराठी समजायला व समजून घ्यावयास सहज सोपी व गोड भाषा आहे, देशाच्या ईतर भागातून महाराष्ट्रात येणाऱ्यानाही ही भाषा सहज शिकून बोलता येते म्हणून ही मायबोली महाराष्ट्र राज्याच्या घरा-घरात पोहचविण्यासाठी शासन, लेखक,कवी,नाटककार, सर्व कलाकार यांनी सर्वंकष प्रयत्न करण्याची नितांत गरज आहे ,असे आवाहन मराठवाड्याचे जेष्ठ साहित्यीक धोंडीरामसिंह राजपूत यांनी ''मराठी अभिजात भाषा

गौरव दिन''निमित्त आयोजित कार्यक्रमात शनिवार (ता,०३) रोजी पालिकेच्या पीएमश्री विद्यालयात केले. ते पुढे म्हणाले की, बाहेरच्या राज्यातील आयएएस व आयपीएस अधिकारी व बँक व केंद्र सरकार कार्यालयातिल अधिकारी ही मराठी भाषा अत्यंत निर्भय पणे बोलतात या सर्व बाबींचा विचार करून मराठी भाषेला सरकारने अभिजात दर्जा दिलेला असेही ते पुढे म्हणाले.मराठी अभिजात भाषा गौरव दिन निमित्त मराठी भाषेची आवड निर्माण व्हावी म्हणून विद्यार्थ्यांच्या वक्तृत्व स्पर्धा, भाषण स्पर्धा लेखन स्पर्धा, व वाचन स्पर्धा ही घेण्यात आल्या.विद्यार्थ्यांशी मराठी भाषेतून संवादही घेण्यात आल्या.प्रास्तविक आयोजक व पीएमश्री शाळेचे मुख्याध्यापक बी.बी.जाधव यांनी केले आभार सुभाष गोमलाडू यांनी मानले.या प्रसंगी शिक्षक संदीप शेळके,

सुवर्णा बोर्डे,ज्योती दिवेकर,लता सुखासे, पल्लवी भाकरे,पूनम राजपूत, अर्चना सोनवणे, तारा होलोप व पालक वर्ग ही उपस्थित होते.

सावळदबारा येथील छत्रपती शिवाजी विद्यालयात गांधी-शास्त्री जयंती मोठ्या उत्साहात साजरी

विद्यार्थ्यांनी घेतली स्वच्छतेची शपथ; श्रमदानातून दिला स्वच्छतेचा संदेश -विकास पाटील

ज्योतिर्मय साहित्य

छत्रपती संभाजीनगर (गोकुळसिंग राजपूत)- ''स्वच्छता हीच खरी सेवा आणि श्रमदानातूनच समाजपरिवर्तनाची सुरुवात होते.'' या विचाराला कृतीची जोड देत सोयगाव तालुक्यातील सावळदबारा येथील छत्रपती शिवाजी विद्यालयात राष्ट्रपिता महात्मा गांधी व माजी पंतप्रधान लालबहादूर शास्त्री यांची जयंती उत्साहपूर्ण वातावरणात साजरी करण्यात आली.

कार्यक्रमाच्या प्रारंभी प्रा. विकास पाटील सर, विद्यालयाच्या सचिव रत्नाताई कोलते पाटील, अध्यक्ष भाऊराव कोलते पाटील, माजी प्राचार्य एन. आर. कोलते पाटील तसेच शिक्षकवृंद यांच्या हस्ते महात्मा गांधी व लालबहादूर शास्त्री यांच्या प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करून अभिवादन करण्यात आले.

कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक व स्वागत विद्यालयाचे प्राचार्य जीवन कोलते पाटील यांनी केले. यावेळी अमोल कोलते पाटील यांनी उपस्थितांना मार्गदर्शन करताना महात्मा गांधी यांच्या सत्य, अहिंसा, स्वावलंबन व स्वच्छतेच्या विचारांचा तसेच लालबहादूर शास्त्री यांच्या साधेपणा, प्रामाणिकपणा, कर्तव्यनिष्ठा आणि देशसेवेच्या कार्याचा उल्लेख केला. विद्यार्थ्यांनी या दोन्ही महान व्यक्तिमत्त्वांचे विचार केवळ पुस्तकांपुरते मर्यादित न ठेवता ते आपल्या आचार-विचार आणि दैनंदिन जीवनात अंगीकारावेत, असे आवाहन त्यांनी केले.

महात्मा गांधी यांनी स्वच्छतेला राष्ट्रनिर्मितीशी जोडले, तर लालबहादूर शास्त्री यांनी साधेपणा व कर्तव्यनिष्ठेचा आदर्श समाजासमोर ठेवला. त्यांच्या विचारांचा आदर्श घेऊन विद्यार्थ्यांनी स्वच्छ विद्यालय, स्वच्छ परिसर आणि स्वच्छ समाज निर्माण करण्यासाठी पुढाकार घ्यावा, असा संदेश यावेळी देण्यात आला.

यानंतर प्रा. विकास पाटील सर यांनी विद्यार्थ्यांना स्वच्छतेची शपथ दिली. ''मी माझे घर, विद्यालय, परिसर आणि सार्वजनिक ठिकाणे स्वच्छ ठेवीन. स्वच्छतेबाबत इतरांमध्येही जनजागृती करीन,'' असा निर्धार विद्यार्थ्यांनी केला.

कार्यक्रमानंतर छत्रपती शिवाजी विद्यालयाच्या विविध विभागांतील विद्यार्थ्यांनी विद्यालयाचे मैदान, इमारत परिसर तसेच आजूबाजूच्या परिसरात श्रमदान केले. विद्यार्थ्यांनी उत्स्फूर्तपणे सहभागी होत परिसराची स्वच्छता केली. या उपक्रमातून स्वच्छता ही केवळ एका दिवसाची जबाबदारी नसून ती प्रत्येक नागरिकाची दैनंदिन जबाबदारी आहे, असा संदेश देण्यात आला.

यावेळी भास्कर खबांट यांनी विद्यार्थ्यांना पाण्याचे महत्त्व, पाण्याची बचत आणि जलसंवर्धनाची गरज याबाबत मार्गदर्शन केले. भविष्यातील पिढ्यांसाठी पाण्याचे संवर्धन करणे आवश्यक असून प्रत्येकाने पाण्याचा काटकसरीने वापर करावा, असे आवाहन त्यांनी केले.

कार्यक्रमास प्रशासकीय अधिकारी एन. आर. कोलते पाटील, शिक्षकवृंद, शिक्षकेतर कर्मचारी आणि विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन डॉ. प्रवीण सरकटे यांनी केले. राष्ट्रपुरुषांच्या विचारांना प्रत्यक्ष कृतीची जोड देत झालेल्या या उपक्रमाचे उपस्थितांनी कौतुक केले.

कुलस्वामिनी प्रतिष्ठान तर्फे मोफत दांडिया प्रशिक्षण !

ज्योतिर्मय साहित्य

छत्रपती संभाजीनगर : दर वर्षी प्रमाणे या ही वर्षी नवरात्र निमित्त कुलस्वामिनी प्रतिष्ठान तर्फे मुली व महिला साठी मोफत दांडिया प्रशिक्षण आयोजित केले आहे. हे दांडिया प्रशिक्षण दिनांक ४,५,६ ऑक्टोबर रोजी दररोज सायंकाळी ४.३० ते ७ पर्यंत कुलस्वामिनी कार्यालय, सिडको येथे असणार आहे. शेवटच्या दिवशी पंधरा बेस्ट मुली-महिलांना बक्षिसे देण्यात येणार आहे. कोरिओग्राफर म्हणून प्रगती लोखंडे व भावना सोनी या असणार आहेत. दांडिया प्रशिक्षण मधे बेसिक, दो ताली, तीन ताली, दोडिया, वेस्टर्न इत्यादी दांडिया प्रकार शिकवले जातील.

आयोजक- सौ अलका व विलास कोरडे. ८००७९९३१३१

जमलेला निधी दुष्काळग्रस्ताना देणार -

कुलस्वामिनी प्रतिष्ठान तर्फे या वर्षी नवरात्रीच्या नऊ दिवस महिला मुली व जोडी साठी दांडिया नाममात्र शुल्क ठेवुन करण्यात येणार आहे. जमा संपुर्ण रक्कम ''दुष्काळ निधी'' म्हणुन घेण्यात येणार असुन, मिळालेला सर्व निधी हा दुष्काळसाठी देणार आहे, असे सौ अलका व विलास कोरडे यांनी कळवले आहे.

लोप पावत चाललेले खेळ - चिप्पी

ज्योतिर्मय साहित्य

चिप्पी हा खेळ मुलींचा आवडता खेळ होता. खेळायला सोपा, नियमही साधे पण तरीही वाटतो तितका सोपा नसणारा हा खेळ आजच्या व्हिडिओ गेम च्या युगामध्ये लोप पावत चालला आहे.

चीप्पी म्हणजे फुटलेल्या माठाच्या खापराच्या तुकड्याचा घासून गुळगुळीत केलेला चौकोण. हा खेळ जवळपास दहा ते बारा प्रकारात खेळला जात असे. आठ दहा मुली सहज तासभर हा खेळ खेळू शकत होत्या. समूह भावना वृद्धिंगत करणारा हा उत्तम खेळ होता. संतुलना बरोबरच स्नायुंचा व्यायाम यामध्ये आपोआपच होत होता. या खेळासाठी आयताकृती समान सहाघरे मातीमध्ये काडीच्या साह्याने आखली जायची. किंवा सारवलेल्या अंगणात कोळशाने किंवा खडूने रेषा मारून घरे पाडली जात असत. हा खेळ ज्या प्रकारात खेळला जायचा तो एकेक आपण बघूया.

मुख्यतः या खेळाचे प्राथमिक प्रकार सोपे आहेत पण जसजसे आपण यात प्राविण्य मिळवत जातो तसतसे या खेळाची कठीण पातळी वाढत जाते आणि शेवटी जो सर्व कठीण पातळ्या पूर्ण करतो तो आपले घर आरक्षित करतो आणि मग इतर कुठल्याही खेळाडूला ते घर वापरता येत नाही. जर चुकून त्यात पाय पडला तर तो बाद होत.

पहिला प्रकार - हातामध्ये आपापली चिप्पी घेऊन एका घरामध्ये लंगडी दुसऱ्या घरामध्ये समांतर पाय परत एका पायावर लंगडी नंतर परत समांतर पाय टेकवत जाताना आणि येताना हा पहिला प्रकार पूर्ण करायचा सोपा वाटत असला तरीही यात संतुलन आणि आवर्तनाची गती महत्त्वाची असे.

दुसरा प्रकार - चिप्पी अनुक्रमे एकेका घरात फेकणे लंगडी खेळत त्या घरापर्यंत येणे चिप्पी उचलून ते घर ओलांडून बाहेर पडणे अशा प्रकारे सहा घरांचा पेरा पूर्ण करणे हा दुसरा प्रकार होता.

तिसरा प्रकार - घराबाहेरील रेषेवर उभे राहून डोळे बंद करून चिप्पी फेकणे ज्या घरात चिप्पी पडेल तिथपर्यंत लंगडी घालत पोहोचणे पायाने ठोकरत चिप्पी बाहेर काढणे, रेषेवर गेल्यास किंवा पाय रेषेवर पडल्यास खेळाडू बाद होत असे.

चौथा प्रकार -जोडीची चिप्पी तिसऱ्या प्रकाराप्रमाणेच पण जोडीने हा प्रकार खेळावा लागत असेल पुढच्या मुलीची कृती मागच्या मुलीने सलगतेने करायची दोन मुलीतील एका मुलीच संतुलन बिघडलं तर ती जोडी बाद होत असे.

पाचवा प्रकार - हातावर, पायावर, मानेवर, गुडघ्यावर, कपाळावर, चिप्पीला संतुलित करत सहा घरांचा फेरा एकापाठोपाठ एक पार करावा लागत असे.

सहावा प्रकार - उजवा पाय मागच्या बाजूला वाकून त्यावरची चिप्पी ठेवायची उजव्या हाताने पाठीमागून पाय उचलून धरायचा डाव्या पायाने लंगडी घालत सहा घरे पार करायची. हा प्रकार संतुलनासाठी अवघड वाटत आहे.

सहा प्रकार न अडखळता पार केले मग येतो खंबा का पाणी !

विजेत्याने त्याच्या सवंगड्यांना विचारायचे खंबा की पाणी? सवंगड्यांनी एक पर्याय सांगायचा, खंबा म्हटले तर खंबा, खंबा म्हणत म्हणत वेगवान लंगडी घालत घर पार करायची, पाणी पर्याय दिला तर पाणी पाणी म्हणून दोन पाय जोडून जलतेने उड्या मारत घर पार करायची!

आणि यानंतर येतो शेवटचा टप्पा. गंगा का पाणी! आखलेल्या घरांकडे पाठमोरे उभे राहायचे आणि गंगा असे म्हटले तर उभे राहून चिप्पी मागच्या दिशेने फेकायची पाणी म्हटले तर दोन पाय जोडून मागच्या दिशेला चीप्पी फेकायची ज्या घरामध्ये चिपी पडेल ते घर खेळाडूच आरक्षित घर समजल जात असे. यात कोणीही खेळाडू पाय देऊ शकत नसे. दिला तर तो बाद समजल्या जायचा. जो जास्त घरे जिंकेल तो विजेता !

असा हा खेळ आपल्याला सोप्या कडून अवघडाकडे घेऊन जाणार आहे. हळूहळू क्षमतांना विकसित करणारा हा खेळ लुप्त होत चालला आहे. आपण आपल्या सोसायटीच्या परिसरामध्ये, छतावर महिला आणि मुलींना एकत्र करून हा खेळ खेळू शकतो .!

हे जरनल संपादक व प्रकाशक संजय व्यापारी यांनी विंग बी३, फ्लॅट नं.७०१, व्हिसलिंग पाम्स हौ.सो., मानकर चौक, कस्पटे वस्ती, वाकड, पिंपरी-चिंचवड, महाराष्ट्र ४११०५७ येथून प्रकाशित केले. (पीआरबी कायद्यानुसार संपादकीय जबाबदारी यांची आहे. या अंकात प्रसिद्ध झालेल्या प्रत्येक बातमी, लेख व जाहिरातींशी संपादक सहमत असतीलच असे नाही. सर्व वाद पुणे न्यायालयाच्या कक्षेत) E-mail-jyotirmaysahitya@gmail.com, Mob. 7743818559